

Københavns Kommune

Revisionsberetning for 2013 vedrørende årsregnskabet

11. juni 2014

Indholdsfortegnelse

	<u>Side</u>
1. Indledning	1
2. Revision af årsregnskabet	3
2.1 Årsregnskabet	3
2.2 Konklusion på den udførte revision	3
3. Revisionsbemærkninger til årsregnskabet	5
3.1 Revisionsbemærkninger for 2013	7
3.1.1 Udbetalinger til medarbejdere foretaget uden om lønsystemet	7
3.1.2 Interne kontroller i relation til bogføring og betalingsformidling – revisionsbemærkning nr. 2	8
3.2 Revisionsbemærkninger, der er overført fra tidligere år	9
3.2.1 Bevillingssystemet – revisionsbemærkning nr. 4 fra 2012	9
3.2.2 Periodiseringsfejl af lønrefusion (revisionsbemærkning nr. 4 fra 2010)	11
3.2.3 Mangelfuld lønadministration (revisionsbemærkning nr. 1 fra 2011)	12
3.3 Revisionsbemærkninger vedrørende områder, der er omfattet af statsrefusion	14
4. Kommentarer til årsregnskabet i øvrigt	14
4.1 Socialforvaltningens handleplan	14
4.2 Momsrefusion vedrørende plejefamilier	15
5. Revision af årsregnskabet	16
5.1 Revisionsstrategi	16
5.2 Intern Revision	17
5.3 Drøftelser med ledelsen om besvigelser	17
5.4 Væsentlige revisionsområder	18
6. Redegørelse for den udførte finansielle og juridisk-kritiske revision	20
6.1 Udligning, tilskud og skatter	20
6.2 Løn	20
6.3 Omkostningsdisponering og udbetalinger	20
6.4 Sociale udbetalingsystemer	21
6.5 Sociale områder med statsrefusion	21
6.6 Øvrige revisionsområder	21
6.7 Omkostningsbaseret regnskab	21
6.8 Finans- og regnskabssystemet samt finansiell status	22
6.9 Økonomistyring og bevillingssystemet	22

6.10 Låneoptagelse	22
6.11 Kasseområdet - servicebesøg	23
6.12 Gennemgang af generelle it-kontroller	23
6.13 Balanceposter	24
6.14 Obligatoriske oversigter til regnskabet	24
7. Redegørelse for den udførte forvaltningsrevision	24
7.1 Lovpligtig forvaltningsrevision	24
7.2 Dyberegående forvaltningsrevision	25
7.2.1 Analyse af forvaltningernes beregninger og rapportering af produktivitet	25
7.2.2 Styling af indkøbsområdet – Opfølgning på forvaltningsrevision for 2012	25
7.2.3 Den økonomiske opfølgning på ydelser leveret af private dagbehandlingstilbud	26
7.2.4 Registreringer til opfyldelse af servicelovens krav til opfølgning i børnesager – opfølgning på forvaltningsrevision fra 2012	27
8. Opfølgning på Revisionsudvalgets revisionsbetænkning for 2012	28
9. Øvrige oplysninger	31
9.1 Ledelsens regnskabserklæring	31
9.2 Ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet	31
9.3 Eftersyn af Borgerrepræsentationens beslutningsprotokoller og overholdelse af god bogføringsskik	32
9.4 Andre opgaver	33
10. Afslutning	34
10.1 Erklæring	34
Bilag 1 Oversigt over de i årets løb afgivne revisorerklæringer og revisionspåtegninger mv.	35
Bilag 2 Revisionens formål, udførelse og omfang samt ansvarsfordeling	40

Revisionsberetning for 2013 vedrørende årsregnskabet

1. Indledning

I forbindelse med at der med virkning for 2014 er tiltrådt nye medlemmer i Borgerrepræsentationen, har vi fundet anledning til at fremhæve følgende afsnit fra revisionstilbuddet for årene 2014 - 2017, hvor vi blev valgt.

Med udgangen af 2013 har vi været revisor for Københavns Kommune i 5 år.

Københavns Kommune har i dag en meget robust økonomi. Vi har givet vores bidrag til, at Københavns Kommune i dag har en robust og velfungerende økonomistyring og regnskabsafklæggelse, som hele tiden er under udvikling og forbedring.

Københavns Kommune og Deloitte har med et moderne udtryk været på en fælles rejse på det økonomiske, regnskabsmæssige og revisionsmæssige område. Set fra vores side vil vi gerne fremhæve følgende områder, hvor Københavns Kommune har rykket sig markant de sidste 4-5 år:

- **Økonomistyring** – kommunen har over perioden ikke oplevet væsentlige budgetoverskridelser, og samtidig er økonomistyringen fortsat i udvikling – også på forvaltningsniveau.
- **It-området** – revisionen af dette område startede med revisionsbemærkninger på stort set alle områder. Ved den netop afsluttede 2013-revision er der ingen revisionsbemærkninger. Effekten heraf er, at Københavns Kommune, der er afhængig af en sikker afvikling af it, nu har et langt mere sikkert it-miljø på løn-, økonomi- og regnskabsområdet, og risikoen for såvel tilsigtede som utilsigtede fejl er langt mindre end tidligere.
- Den største enkelte udgift i Københavns Kommunes regnskab er **løn**, og det er derfor vigtigt, at håndteringen af løn foregår forsvarligt. I samarbejde med Intern Revision – som har bistået med lønrevisionen – har vi bidraget til, at der i dag foretages sædvanlige afstemninger af løn, finans og skat, samt at der findes og bruges obligatoriske forretningsgange på tværs af kommunen. Herudover er der oprettet en afstemningsenhed, der sikrer kontinuitet og kvalitet i håndteringen af afstemninger og periodiseringer.
- **Statsrefusionsområdet** vedrørende sociale overførsler udgør årligt ca. 5 mia. kr. Revisionen af det sociale område i BIF og SOF var i de første 2-3 år kendetegnet ved meget store fejlprocenter i sagsbehandlingen og deraf følgende krav til berigtigelser (tilbagebetaling af hjemtagne refusioner) for de to forvaltninger. Efter nogle svære år for både BIF og SOF samt Deloitte er det

imidlertid lykkedes at få etableret et godt og meget konstruktivt samarbejde. Der har resulteret i et væsentligt fald i fejlprocenten i sociale sager og en væsentlig forbedret refusionshåndtering.

- I de første år gik mange af revisionsbemærkningerne på manglende eller mangelfulde **forretningsgange**. Også på dette område har forvaltningerne positivt taget mod kritik og anbefalinger, således at der for 2013 kun er enkelte revisionsbemærkninger, der vedrører forretningsgange. Gode forretningsgange er sammen med kompetente medarbejdere det bedste middel til at sikre en stabil og robust økonomi- og regnskabsrapportering.
- Den årlige **momsrefusionsopgørelse** til Økonomi- og Indenrigsministeriet udgør ca. 2 mia.kr. På det kommunale område er momsreglerne, ”positivlisten” og SKAT-moms formentligt noget af det mest udviklede, der findes sammen med statsrefusionsreglerne. På det område har vi arbejdet tæt sammen med forvaltningerne for at sikre korrekt hjemtagelse af moms. Samarbejdet har medført en langt større forståelse for betydningen af kontering mv., således at kommunen i de senere år har hjemtaget større beløb i forhold til tidligere. Korrektioner er tillige blevet foretaget med tilbagevirkende kraft (5 år).
- I såvel det gamle som det nye revisionstilbud har Deloitte lagt stor vægt på **værdiskabende revision**, såvel kvantitativt som kvalitativt. Kvantitativt har vi i den forløbne periode sammen med forvaltningerne bidraget til, at Københavns Kommune har kunnet hjemtage i alt ca. 630 mio.kr. i ”Realøkonomiske gevinster” i form af ekstra statsrefusion og moms, hvoraf ca. 330 mio.kr. vedrører ”Farvergadesagen”.

Ovenstående har konkret udmøntet sig i, at vi for 2013 alene har afgivet 8 revisionsbemærkninger mod 2010, hvor vi afgav 49 revisionsbemærkninger. De færre revisionsbemærkninger er udtryk for en langt **større kvalitet** på økonomi- og regnskabsområdet.

Revision 2013

Vi har afsluttet revisionen af årsregnskabet for 2013 for Københavns Kommune. Omfang og væsentlige observationer samt konklusioner fra revisionen fremgår af denne beretning. I beretningen gives revisionsbemærkninger til væsentlige forhold.

Observationer og forventede revisionsbemærkninger har tidligere været forelagt forvaltningerne i et **direktionsnotat**. Direktionsnotaterne er fremsendt til direktionerne og har dannet eller vil danne grundlag for en orientering af de respektive udvalg.

I nærværende beretning afgives de endelige revisionsbemærkninger til kommunens besvarelse.

Denne beretning omfatter revisionen af årsregnskabet for 2013. Vi har endvidere afgivet beretninger om sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion, samt om kommunens administration af byfornyelsesområdet for 2013.

2. Revision af årsregnskabet

2.1 Årsregnskabet

Det af os reviderede årsregnskab omfatter årsregnskab (siderne 50–64 i årsrapporten) samt Udvalgsregnskaber og obligatoriske oversigter, siderne 1–276, der udviser følgende hovedtal:

	2013 mio.kr.	2012 mio.kr.
Udgiftsbaseret resultat	693,9	-235,7
Omkostningsbaseret resultat, overskud	2.293,8	1.376,7
Aktiver	49.020,4	47.413,5
Egenkapital	16.863,3	14.371,7

Borgerrepræsentationen har den 25. april 2013 oversendt regnskabet til revisionen.

2.2 Konklusion på den udførte revision

Som afslutning på revisionen har vi forsynet kommunens regnskab med efterfølgende revisionspåtegning. Revisionspåtegningen er uden forbehold, men med en supplerende oplysning, der alene er medtaget af hensyn til regnskabslæseres forståelse af revisionspåtegningen, og dermed ikke skal opfattes som en kritisk bemærkning. Den supplerende oplysning fastslår blot at det godkendte budget for 2013, som er anført som sammenligningstal ikke er revideret. Denne supplerende oplysning er et krav i henhold til revisionsstandarderne og afgives for alle kommuner.

Den uafhængige revisors påtegning

Til Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune

Påtegning på årsregnskabet

Vi har revideret årsregnskabet for Københavns Kommune for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2013. Årsregnskabet jf. siderne 50–64 i årsrapporten for Københavns Kommunes regnskab for regnskabsåret 2013 og siderne 1–276 i Udvalgsregnskaber og obligatoriske oversigter omfatter bl.a. Udgiftsbaseret regnskab, omkostningsbaseret regnskab, balance og noter, anvendt regnskabspraksis, finansieringsoversigt, balance og diverse oversigter. Årsregnskabet er udarbejdet efter kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision m.v.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab der er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler, i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision m.v. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, samt valg og anvendelse af en hensigtsmæssig regnskabspraksis og udførelse af regnskabsmæssige skøn, som er rimelige efter omstændighederne.

Herudover er det ledelsens ansvar, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført revisionen i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning, god offentlig revisionskik, jf. lov om kommunernes styrelse og kommunens revisionsregulativ. Dette kræver at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for kommunens udarbejdelse af et årsregnskab. Formålet hermed er, at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af kommunens interne kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af årsregnskabet.

Revisionen omfatter desuden en vurdering af, om der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet for regnskabsåret 1. januar til 31. december 2013 i alle væsentlige henseender er i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision m.v. Det er ligeledes vores opfattelse, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Supplerende oplysninger vedrørende forståelse af revisionen

Kommunen har i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision m.v. som sammenligningstal i regnskabsopgørelsen for regnskabsåret 2013 medtaget det af Borgerrepræsentationen godkendte budget for 2013. Disse sammenligningstal har ikke været underlagt revision."

3. Revisionsbemærkninger til årsregnskabet

Af styrelseslovens § 7 fremgår bl.a.:

"Revisionen skal gøre bemærkning, hvis den mener, at regnskabet ikke er rigtigt, eller at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, ikke er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, kommunalbestyrelsens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, jf. § 42, stk. 2, 2. pkt., i lov om kommunernes styrelse. Revisionen skal tillige gøre bemærkning, hvis den mener, at udførelsen af kommunalbestyrelsens og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde, jf. § 42, stk. 2, 3. pkt., i lov om kommunernes styrelse. Revisionens bemærkninger efter 2. pkt. henholdsvis 3. pkt. skal fremgå særskilt af beretningen."

- og endvidere af samme § stk. 2:

"Beretningen forelægges økonomiudvalget og for så vidt angår bemærkninger, der ikke umiddelbart angår den forvaltning, der hører under økonomiudvalget tillige den pågældende kommunale myndighed til besvarelse, inden kommunalbestyrelsen i et møde træffer afgørelse om revisionens bemærkninger og om eventuelle andre spørgsmål vedrørende det pågældende regnskab."

Dette indebærer, at revisor skal vurdere om konstaterede fejl og mangler fundet i forbindelse med revisionen af kommunens årsregnskab, er så væsentligt, at der skal gives bemærkning herom i revisionsberetningen. Ved vurderingen heraf lægger vi bl.a. vægt på følgende:

- om fundne fejl er så væsentlige, at regnskabet for en læser uden denne information vil være misvisende (i sådanne tilfælde vil der samtidig blive taget forbehold i vores revisionserklæring for den pågældende mangel)
- om overskridelser/afvigelser i forhold til meddelte bevillinger er væsentlige og/eller der ikke er sket tilstrækkelig forklaring herpå i regnskabsbemærkningerne
- om der er konstateret væsentlige mangler i kommunens forretningsgange og interne kontroller, der enten har resulteret i – eller indebærer risiko for – væsentlige fejl i regnskabsførelse og dermed usikkerhed omkring økonomirapporteringen eller afledt deraf manglende budgetoverholdelse, likviditetsstyring mv.
- om forvaltningen af kommunens midler efter vores opfattelse ikke varetages i overensstemmelse med ”god forvaltningsskik”
- om der er risiko for besvigelser som følge af svagheder i kommunens betalings- og/eller registreringssystemer eller kontrolsystemer i øvrigt
- om kommunen har tilrettelagt en effektiv risikostyring eller, om vi vurderer, at der er forøget risiko for tab som følge af mangler heri
- om der er begået fejl/lovovertrædelser, der indebærer risiko for ansvarspådragelse for ledelse eller medlemmer af Borgerrepræsentationen

Der skal være tale om alvorlige fejl/mangler, der efter vores opfattelse nødvendiggør indføjelser af en revisionsbemærkning i revisionsberetningen med det formål, at medlemmer af Borgerrepræsentationen orienteres herom tillige med en redegørelse for de iværksatte tiltag til afklaring heraf.

Mindre væsentlige forhold konstateret i forbindelse med revisionen rapporteres til respektive institutioner, direktører og andre ansvarlige for at følge op herpå.

Revision 2013

Vores revision af Københavns Kommunes årsregnskab for 2013 har givet anledning til i alt 7 revisionsbemærkninger. Af de afgivne revisionsbemærkninger kan:

- 2 revisionsbemærkninger henføres til 2013
- 2 revisionsbemærkninger er relateret til socialrevisionen jf. revisionsbemærkning nr. 3-4 i revisionsberetningen vedrørende de sociale områder, hvortil der henvises.
- 4 revisionsbemærkninger, der er overført fra tidligere år, hvoraf den ene vedrører socialrevisionen

I følgende tabel vises udviklingen i antal revisionsbemærkninger vedrørende årsregnskaberne 2009, 2010, 2011, 2012 og 2013, hvor vi har varetaget revisionen af Københavns Kommunes regnskaber. Bemærkningerne er opdelt i finansielle bemærkninger og bemærkninger vedrørende udgifter med statsrefusion samt for hvert af disse områder opdelt i nye bemærkninger og i overførte bemærkninger. Overførte bemærkninger er bemærkninger, der ikke er blevet afsluttet i det følgende år, men først i et senere år.

	2009	2010		2011		2012		2013	
	Nye bemærkninger	Nye bemærkninger	Overførte bemærkninger	Nye bemærkninger	Overførte bemærkninger	Nye bemærkninger	Overførte bemærkninger	Nye bemærkninger	Overførte bemærkninger
Finansielle område	25	14	15	10	9	4	3	2	3
Sociale område	14	13	7	10	7	4	2	2	1
	39	27	22	20	16	8	5	4	4
I alt	39	49		36		13		8	

Tabellen viser, at der fra 2012 til 2013 er et fald i antallet af de samlede revisionsbemærkninger fra 13 til 8. De finansielle revisionsbemærkninger er faldet fra 7 til 5, mens revisionsbemærkningerne på det sociale område er faldet fra 6 til 3.

I direktionsnotaterne til de enkelte forvaltninger, som er sendt til forvaltningerne i maj 2014, og som danner grundlag for en orientering af udvalgene, indgår de foreløbige revisionsbemærkninger, som vedrører hvert udvalg. I direktionsnotaterne indgår endvidere en række forhold og kommentarer, som ikke har beretningsmæssig karakter, og som derfor kan behandles administrativt. Direktionsnotaterne er af forvaltningerne fremsendt til de respektive fagudvalg med direktionernes kommentarer indarbejdet i henhold til den procedure for revisionsrapportering, som er besluttet af Borgerrepræsentationen 11. februar 2010 (fast track).

3.1 Revisionsbemærkninger for 2013

3.1.1 Udbetalinger til medarbejdere foretaget uden om lønsystemet

Vi har i samarbejde med Intern Revision (IR) i overensstemmelse med godkendt revisionsplan for 2013 foretaget en risikorettet gennemgang af udvalgte større beløbsmæssige udbetalinger i 2013 til forvaltningernes medarbejdere, som ikke er foretaget via lønsystemet.

Ved den stikprøvevise gennemgang er der ikke konstateret forhold, der indikerer, at medarbejdere uretmæssigt har modtaget udbetalinger. Men der er observeret en række udbetalinger, der er foretaget på grundlag af fakturaer, der er udstedt af medarbejderne. Disse honorarfakturaer vil dermed blive betragtet som B-indkomst for modtagerne og skal indberettes som sådan. Der er konstateret enkelte forhold, hvor indberetning ikke har fundet sted. Da der er tale om medarbejdere ansat i Københavns

Kommune, og at disse udfører arbejde for kommunen, kan det ikke udelukkes, at SKAT ved et eventuelt kontrolbesøg vil konkludere, at honorarerne rettelig burde have været udbetalt som A-indkomst, hvorefter kommunen er pligtig til indeholdelse af A-skat mv.

For detaljeret redegørelse henvises til rapporteringen til de enkelte forvaltninger.

Der er ikke tale om, at forholdet har medført en væsentlig fejl i årsregnskabet, men der er efter vores vurdering en risiko for, at kommunen ifalder straf i henhold til skattekontrollovens bestemmelser, og Vi anbefaler, at det præciseres over for forvaltningerne, at reglerne for udbetaling af løn mv. følges.

Udbetalinger til medarbejdere foretaget uden om lønsystemet

Revisionsbemærkning nr. 1

Prioritet

Vedrører: Økonomiudvalget

Vi skal som følge af risikoen for overtrædelse af skattekontrolloven anbefale, at det præciseres over for forvaltningerne, at reglerne for udbetaling af løn mv. følges.

3.1.2 Interne kontroller i relation til bogføring og betalingsformidling – revisionsbemærkning nr. 2

Det er ledelsens ansvar at tilrettelægge niveauet for hensigtsmæssige og betryggende interne kontroller og sikre, at disse er i overensstemmelse med kommunens Kasse- og Regnskabsregulativ, bilag om bogføring mv. De interne kontroller omkring bogføring og betalingsformidling i al væsentlighed baseret på:

- at transaktionen som udgangspunkt skal gennemføres med to godkendere
- at der sker en efterfølgende stikprøvevis udvidet budgetkontrol, hvor elektroniske fakturaer kun er godkendt af én person
- at der periodisk foretages budget/bevillingskontrol

I fælles forretningsgang om ledelsestilsyn er det bl.a. anført, at ledelsen årligt skal udarbejde en risikovurdering for ledelsestilsynet, og at denne bl.a. skal indeholde "*en oversigt over de relevante ledelseskontroller, der skal udføres i forbindelse med udvidet budgetopfølgning*". Vedrørende sikring af korrekt bilagsbehandling fremgår det for elektroniske fakturaer, andre udbetalinger mv., at der for "*fakturaer der kun godkendes af én person skal der hver måned foretages en udvidet budgetopfølgning (ledelsestilsyn) af den budgetansvarlige, der skal sikre, at atypiske betalinger opdages, og at der tages skridt til at få korrigeret eventuelle fejl. Det betyder, at der for fakturaer som kun har én godkender, som minimum udføres stikprøvekontrol på 2 % af månedens afsluttede fakturaer, 2 % af månedens posteringsbilag og 2 % af månedens udgiftsbilag under 50.000 kr. Stikprøvekontrol foretages og dokumenteres*".

Revisionen for 2013 har vist, at den grundlæggende risikovurdering og plan for gennemførelse af ledelsestilsyn generelt ikke er udarbejdet, at der generelt ikke er udarbejdet forretningsgange, der angiver roller og ansvar lokalt, samt at der generelt ikke er gennemført og dokumenteret, at der månedligt er foretaget udvidet budgetopfølgning rettet mod udbetalinger, hvor der kun har været én godkender. Endvidere at det anvendte system/workflow ikke fuldt ud understøtter, at der som udgangspunkt skal to godkendere på transaktioner, der medfører en udbetaling.

Bogføring og betalingsformidling med kun en godkender medfører en iboende risiko for fejl i årsregnskabet, herunder fejl forårsaget af besvigelser. Risikoen relaterer sig primært til bevidste fejl, som sædvanligvis søges skjult eller tilsløret.

Vi skal understrege, at vores vurdering ikke er udtryk for, at vi under vores revision har konstateret konkrete forhold, der kunne indikere uregelmæssigheder eller besvigelser, men det skal ses som en understregning af de risici, som kommunen accepterer med det valgte og dokumenterede kontrolniveau.

Interne kontroller i relation til bogføring og betalingsformidling

Revisionsbemærkning nr. 2

Prioritet

Vedrører: Økonomiudvalget

Vi skal på baggrund af de foretagne observationer anbefale at:

- Risikovurdering og plan for ledelsestilsyn udarbejdes
- Forretningsgange vedr. roller og ansvar udarbejdes og implementeres
- Den månedlige udvidede budgetopfølgning udføres og dokumenteres

3.2 Revisionsbemærkninger, der er overført fra tidligere år

3.2.1 Bevillingssystemet – revisionsbemærkning nr. 4 fra 2012

Vi har gennemgået overholdelsen af kommunens bevillingsregler, herunder at der er indhentet behørig tillægsbevillinger, og at der i forbindelse med regnskabsafslutningen er afgivet tilstrækkelige regnskabsforklaringer, hvor der er konstateret væsentlige afvigelser i forhold til budgettet.

Vi kan på grundlag af vores gennemgang af udvalgsregnskaberne tilslutte os, at der i 2013 har været en tilfredsstillende budgetstyring på bevillingsområderne service, anlæg og overførsler.

Dette niveau er derimod endnu ikke opnået på bevillingen til Finansposter, da der – som i tidligere år – er observeret afvigelser mellem budget og regnskab. Observationerne for indeværende år er:

Under Økonomiudvalget

Forvaltningen har et samlet mindreforbrug på 828,4 mio.kr., svarende til 2,5% af det korrigerede budget på 33.292,2 mio.kr. Mindreforbruget kan henføres til flere forskellige områder, jf. forvaltningens regnskabsforklaringer.

Vi har gennemgået regnskabsforklaringerne, og efter vores opfattelse hviler forvaltningens budgetopfølgning på et validt datagrundlag. Men samtidig må vi konstatere, at forvaltningens budgetstyring ikke har forhindret et betydeligt mindreforbrug. Eksempelvis er der under bevillingsområdet *Skatte, tilskud og udligning* et mindreforbrug på 134,7 mio.kr., hvoraf 37,7 mio.kr. vedrører en fejlpostering af momsrefusion fra 2012, som ikke er medtaget i oktober månedens regnskabsprognose.

Vi skal anbefale, at forvaltningen fortsat har fokus på at sikre, at der ikke er væsentlige afvigelser mellem bevillings- og regnskabstal.

Under beskæftigelsesudvalget

Forvaltningen har et samlet mindreforbrug på 247,6 mio.kr., svarende til 3,6% af det korrigerede budget på 6.771,3 mio.kr. Mindreforbruget kan henføres til flere forskellige områder, jf. forvaltningens regnskabsforklaringer.

Vi har gennemgået regnskabsforklaringerne, og efter vores opfattelse hviler forvaltningens budgetopfølgning på et validt datagrundlag. Men samtidig må vi konstatere, at forvaltningens budgetstyring ikke har forhindret et betydeligt mindreforbrug. Eksempelvis er det under bevillingsområdet *Efterspørgselsstyrede overførsler* et mindreforbrug på 142,9 mio.kr., hvoraf 84,8 mio.kr. vedrører ekstraordinære refusionsindtægter fra tidligere år, som ikke er medtaget i oktober månedens regnskabsprognose.

Observationerne fra 2012 gav anledning til revisionsbemærkning nr. 4 hvoraf de bl.a. fremgår:

”Vi skal anbefale, at Økonomiudvalget sikrer, at Økonomiforvaltningens tiltag til forbedring af økonomistyringen af kommunens bevillinger til finansposter bliver effektueret.”

Vi anførte under samme punkt:

”Budgetlægning og regnskabsføring af finansposter er forvaltningernes ansvarsområde, men ØKF vil igangsætte tiltag til at opdatere bevillingsreglerne, cirkulæret for budgetopfølgning samt regnskabs-cirkulæret, så der kommer klarere rammer om reglerne for budgetlægning, budgetopfølgning og regnskabsafklæggelse på finansposter. Reglerne vil være på plads inden årets udgang.”

Siden afgivelse af vores beretning er følgende efter det oplyste gennemført:

- I regnskabscirkulæret er opfølgningen på finansposterne præciseret med henblik på en ensartet tilgang til regnskabsforklaringerne, herunder en inddeling i hovedkonto 7, langfristede balanceposter og øvrige balanceposter
- Derudover er bevillingsreglerne præciseret, så det klart fremgår, hvilke områder der skal budgetlægges samt, hvilke retningslinjer der gælder specifikt for hvert af de tre områder
- Det fremgår af cirkulæret for budgetopfølgning, at der vil være fokus på forvaltningernes opfølgning og forklaringer på finansposter

Herudover har ØKF holdt kurser for forvaltningerne vedrørende finansposterne. Vi kan tiltræde de af ØKF foretagne tiltag, der dog først vil blive endeligt implementeret til brug for budgetopfølgningerne og regnskabsaflæggelsen for 2014.

Bevillingssystemet til finansposter – revisionsbemærkning nr. 4 fra 2012	
	Prioritet
Vedrører: Økonomiudvalget	
Vi skal anbefale, at forvaltningen fortsat har fokus på at sikre, at der ikke er væsentlige afvigelser mellem bevillings- og regnskabstal, samt at den beskrevne fokus på bevillingssystemet for finansposter opretholdes fremadrettet	

3.2.2 Periodiseringsfejl af lønrefusion (revisionsbemærkning nr. 4 fra 2010)

Vi anførte i vores beretning for 2012, at der i lighed med tidligere år var konstateret en periodiseringsfejl af lønrefusion på ca. 70 mio.kr. (manglende indtægtsføring i 2012).

Periodiseringsproblemstillingen blev forventet løst i 2013 i forbindelse med, at bogføring af lønrefusioner under alle kommunens udvalg samles i Koncernservice, samtidig med at der udarbejdes en fælles bogføringspraksis. Vi har konstateret samme periodiseringsfejl for 2013, hvor fejlen udgør 110 mio.kr.

Kommunen valgte på baggrund af manglende data ikke at periodisere indtægten i 2013, men at periodisere indtægten i regnskab 2014 efter afklaring af datagrundlaget. Det bemærkes, at forholdet ikke har hverken realøkonomisk eller likviditetsmæssig betydning for kommunen, idet der er tale om en ændret bogføringsmæssig periodisering mellem regnskabsår.

Denne beslutning er ikke i overensstemmelse med kommunens regnskabspraksis.

Periodiseringsfejl af lønrefusion

Prioritet

Vedrører: Økonomiudvalget

Vi skal som følge af den manglende periodisering anbefale, at Økonomiudvalget sikrer, at kommunens indtægter vedrørende lønrefusion periodiseres i overensstemmelse med kommunens regnskabspraksis.

3.2.3 Mangelfuld lønadministration (revisionsbemærkning nr. 1 fra 2011)

Ved revisionen af lønområdet i årene 2009-2011 blev det konstateret, at mange enheder ikke havde kendskab til eller efterlevede de af forvaltningerne fastsatte retningslinjer. I 2012 var det revisionens opfattelse, at forvaltningerne med enkelte undtagelser generelt har implementeret gode og veldokumenterede kontroller, som er i overensstemmelse med de "Obligatoriske retningslinjer for løn- og personaleområdet i Københavns Kommune".

I 2013 er stort set alle lønmedarbejdere flyttet fra de enkelte forvaltninger til KS. Ultimo 2013 er det kun lønmedarbejdere, som er tilknyttet de decentrale enheder i BIF og BUF, som ikke er overført til KS. Det er under revisionen konstateret, at der mangler fælles arbejds- og forretningsgangsbeskrivelser på lønområdet efter, at stort set alle lønmedarbejdere er overført til KS.

Det er dog vores samlede vurdering, at de basale lønprocedurer i Københavns Kommune har fungeret i den reviderede periode.

Revisionen af kommunens samlede lønudgifter på 16,5 mia.kr. har ikke afdækket væsentlige beløbsmæssige fejl i regnskabet.

Observationer vedrørende lønrevisionen kan opsummeres således:

- Gennemgangen af 135 personsager (til-/afgange) gav anledning til bemærkninger i 31 sager eller 23%. Hovedparten af bemærkningerne relaterer sig til enten manglende dokumentation eller til sager, som ikke kunne fremskaffes (det sidste punkt skyldes højst sandsynlig, at sagerne er flyttet fra de enkelte forvaltninger til KS). Beløbsmæssigt er fejlene uvæsentlige, men det er væsentligt, at alle personsager er fuldstændige og intakte.
- Det er konstateret, at KS på to afgrænsede områder (fratrædelser og øvrige særlige ydelser (sidstnævnte dækker bl.a. acontoudbetalinger, kørselsgodtgørelse, personaleordninger, enkelte tillæg, ændringer til trækprocent, mv.)) ikke har udført 100% kontrol, jf. de "obligatoriske retningslinjer for løn- og personaleområdet". KS har efter vejledning fra Intern Revision udtaget en stikprøve på 233 transaktioner ud af de 6.158 transaktioner, som er berørt af den manglende

kontrol. I stikprøven er der fundet fejl i 17% af transaktionerne. Af disse fejl er ca. halvdelen fundet i efterfølgende kontroller, og er allerede blevet korrigeret. Intern Revision har konkluderet, at de konstaterede fejl ikke har væsentlig betydning for regnskabet. KS har udarbejdet handlingsplan til sikring af, at kontrollen foretages fremadrettet og regelsættet overholdes.

- Intern Revision har i henhold til aftale foretaget 35 serviceeftersyn af decentrale enheder i 2013. I den forbindelse er der ikke fundet forhold, som er kritiske for kommunens regnskab. Inden for de testede områder er der dog i 23% af områderne fundet forhold, som medfører risici, der er væsentlige for det enkelte område
- Revisionen har anmodet KS om at lave en opfølgning på medarbejdere med flere ansættelsesforhold. KS har meldt tilbage, at man har opgjort antallet af medarbejdere med flere ansættelsesforhold, og at man har foretaget en delvis gennemgang af de identificerede ansættelsesforhold. KS har vurderet, at en stor del af de uhensigtsmæssige ansættelsesforhold vedrører manglende overholdelse af arbejds- og hviletidsbestemmelserne samt et mindre antal tilfælde, hvor der tilsyneladende ikke er overensstemmelse mellem det præsterede antal timer og det antal timer, der er aflønnet for.
- Der er i lighed med sidste år ikke udarbejdet skatteafstemning af løn til E-indkomst for 2013
- Der er ikke for 2013 indhentet en særlig revisionserklæring vedr. kontroller mv. som er outsourcet til KMD. KS mener, at flere af kontrollerne, som blev afdækket af ovenstående erklæring i virkeligheden også afdækkes af supplerende kontroller i Københavns Kommune. Vi er enige heri. Der er dog enkeltområder (kontrolaktiviteter der vedrører oprettelse/ændringer af lokalaftaler/forhåndsaftaler og alle kontrolaktiviteter relateret til tjenestemandspensionsanvisning), hvor der formentlig ikke forefindes supplerende kontroller. Der bør efter vores opfattelse indhentes en revisionserklæring på områder, der er outsourcet til KMD
- Intern Revision blev i 2013 anmodet om at afgive en erklæring vedrørende afregning af ikke hævede feriepenge til Københavns Kommunes Feriefond for 2010. Intern Revision har i den forbindelse flere gange konstateret, at data har været behæftet med fejl. Intern Revision har derfor bedt KS om at udføre en kontrol og vurdering af afstemningen inden den igen fremsendes og redegøre herfor i et notat. Intern Revision har ultimo april 2014 modtaget den anførte afstemning og tilhørende notat. Intern Revision har på baggrund af materialet konkluderet, at det ikke er muligt at afstemme kommunens indbetaling til Feriefonden med registreringerne i lønsystemet. Som følge heraf kan Intern Revision ikke afgive erklæring vedrørende afregning af ikke hævede feriepenge til Feriefonden for 2010.

Mangelfuld lønadministration**Prioritet****Vedrører: Økonomiudvalget**

Vi skal på baggrund af de foretagne observationer anbefale, at der er fokus på, at afhjælpe de nævnte mangler i forbindelse med implementering af relevante forretningsgange og processer efter den endelige samling af lønadministrationen i KS.

Det er over for os oplyst, at KS har påbegyndt udarbejdelse af handleplaner for udarbejdelse af forretningsgange, der fremadrettet vil afhjælpe en væsentlig del af de ovenstående mangler.

3.3 Revisionsbemærkninger vedrørende områder, der er omfattet af statsrefusion

Vi afgiver særskilt revisionsberetning for 2013 vedrørende sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion. Vores revision har givet anledning til 2 revisionsbemærkninger. Disse vedrører:

- Mangler i ledelsestilsyn og interne kontroller
- Manglende kvalitetssikring af refusionsopgørelser

Der henvises i øvrigt til den udarbejdede beretning med tilhørende bilag, hvor der nærmere er redegjort for de nævnte revisionsbemærkninger samt vores øvrige kommentarer.

4. Kommentarer til årsregnskabet i øvrigt**4.1 Socialforvaltningens handleplan**

Vi har efter anmodning fra Økonomiudvalget foretaget en særlig opfølgning af de problemstillinger, som blev påpeget af Deloitte i fire direktionsnotater i løbet af 2011 (vedrørende revisionen af regnskab 2010) samt af Intern Revision i rapporter af 24. november 2009 om økonomistyring i SOF og af 2. september 2011 om 18+ enheden.

Vi har i samarbejde med Intern Revision afgivet i alt 5 vurderinger om SOFs handleplan – senest november 2013.

Vi anførte i vores direktionsnotat af 19. juni 2013 om det igangsatte projekt om *Handleplan for kvalitet i sagsbehandlingen og sikker økonomistyring*, at forvaltningen havde igangsat en fase 2 i handleplanen, der omfattede:

- 1) *Initiativer i handleplanen fra september 2011, der er forsinkede i forhold til den oprindelige tidsplan, og som fortsat kræver særlig ledelsesmæssig bevågenhed*
- 2) *Initiativer i handleplanen fra september 2011, hvor implementeringen er i god gænge, og hvor den ajourførte tidsfrist for slutleverancen endnu ikke er indtrådt*
- 3) *Nye initiativer for øget kvalitet i sagsbehandlingen og sikker økonomistyring*

Vi har foretaget vurdering og afgivet rapport af november 2013 om, hvorvidt aktiviteterne i den oprindelige handleplan (af september 2011) er blevet forankret i den normale drift i Socialforvaltningen (*Sikker økonomistyring*) samt på en gennemgang og vurdering af ledelsestilsyn og de særlige statsrefusionsrelaterede områder (*Øget kvalitet i sagsbehandlingen*).

Vedrørende *sikker økonomistyring* var vores overordnede vurdering pr. november 2013, at de initiativer, der blev implementeret i forbindelse med handleplanen, fortsat er i drift, løbende videreudvikles, og i det væsentligste fungerer. Det er ligeledes vores vurdering, at der i SOF er stor fokus på budgetopfølgningen og løbende udvikling heraf.

Med hensyn til de særlige statsrefusionsrelaterede områder (*Øget kvalitet i sagsbehandlingen*) er det vores vurdering, at det baseret dels på overordnede undersøgelser vedrørende ledelsestilsyn, dels opfølgning på enkeltpunkter, primært relateret til statsrefusionsopgørelserne vurderes, at ledelsestilsynet på områder omfattet af handleplanen for 1. halvår 2013 er effektivt, så de fejl, der løbende opstår i driften, opdages og korrigeres.

Der henvises i øvrigt til det udarbejdede notat af november 2013 for handleplanen, hvor der er foretaget en mere specificeret vurdering af de enkelte områder.

4.2 Momsrefusion vedrørende plejefamilier

Socialforvaltningen har forespurgt, om hvorvidt der var adgang til momsafløftning, jf. momspositivlisten vedrørende løn til private plejefamilier.

Vi har på baggrund af udtalelse fra ministeriet vurderet, at kommunen havde adgang til at hjemtage moms af de pågældende udgifter. Vi var samtidig enige i, at der var mulighed for at foretage regulering af den manglende momshjemtagelse 5 år tilbage, det vil sige perioden 2008–2012. Ifølge en af forvaltningen fremsendt opgørelse kunne kommunen anmelde 30,8 mio.kr. i yderligere momsrefusion, hvoraf 6,2 mio.kr. vedrørte 2008. Vi har foretaget revision af den fremsendte opgørelse og konstateret, at kommunen kunne anmelde 37,1 mio.kr. for den samlede periode, heraf 7,5 mio.kr. for 2008. Under hensyntagen til forældelsesfristen er det opgjorte beløb for 2008 medtaget på en korrigeret momsrefu-

sionsanmeldelse for 2013. Regulering for perioden 2009–2013 vil blive opgjort og anmeldt på momsrefusionsopgørelsen for 2014.

5. Revision af årsregnskabet

5.1 Revisionsstrategi

Med udgangspunkt i styrelseslovens bestemmelser og revisionsregulativet har vi foretaget en vurdering af revisionsopgavens indhold og omfang. Under hensyntagen til kommunens størrelse og kompleksitet er revisionen baseret på en forventning om, at der er tilrettelagt et velfungerende internt kontrolsystem og en pålidelig bogføring. Det forventes herved, at det overordnede kontrolmiljø og de organisatoriske rammer understøtter et velfungerende ledelses- og kontrolsystem, og at der på de enkelte aktivitetsområder er beskrevet og implementeret interne kontroller, som reducerer risikoen for væsentlige fejl til et acceptabelt niveau.

Disse forudsætninger er gældende på alle væsentlige områder. Der henvises dog til revisionsbemærkning nr. 2 vedr. *Interne kontroller i relation til bogføring og betalingsformidling* og revisionsbemærkning nr. 5 vedr. *mangelfuld lønadministration*.

Vi har ved tilrettelæggelsen af revisionen lagt særlig vægt på kommunens regnskabs- og økonomistyringssystemer. Disse områder omfatter især:

- kommunens generelle it-anvendelse, herunder de grundlæggende krav til transaktions- og revisionsspor
- kommunens grundlæggende regnskabsrutiner og tilknyttede forretningsgange, herunder afstemningsrutiner
- kommunens væsentligste økonomiske transaktionskæder, herunder:
 - lønområdet
 - disponering af omkostninger og anvendelse af betalingssystemer
 - overførsler til personer omfattet af statsrefusion
- kommunens økonomistyring og budgetopfølgning

Revisionen planlægges og udføres på grundlag af en systematisk risikovurdering, således at hovedvægten lægges på de poster i årsregnskabet, de dele af kommunens regnskabs- og rapporteringssystemer samt øvrige forretningsgange, hvor vi vurderer, at risikoen for væsentlige fejl er størst.

Ved revisionen efterprøves, om årsregnskabet er rigtigt, og om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Endvidere

vurderes det, om udførelsen af Borgerrepræsentationens og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Revisionen omfatter ikke en gennemgang af samtlige bilag og transaktioner, men udføres ved, at vi ved stikprøver indhenter dokumentation for eller på anden måde får bekræftet bogføringens og årsregnskabet's rigtighed. I forbindelse hermed tester vi de interne kontroller i det omfang, vi finder det nødvendigt for revisionen af årsregnskabet. I henhold til revisionsstrategien gennemgår vi alle væsentlige områder samt andre udvalgte områder.

For yderligere redegørelse for revisionens formål, udførelse og omfang, revisors rapportering samt ansvarsfordelingen mellem ledelse og revisor henvises til bilag 2 til nærværende beretning.

5.2 Intern Revision

Revisionen af årsregnskabet varetages af Deloitte med bistand fra Intern Revision. Det er Deloitte, som har det fulde ansvar for udførelsen af revisionen, og vi udfører review af det arbejde, som Intern Revision udfører. I forbindelse med vores planlægning har vi blandt andet vurderet Intern Revisions ressourcer, kompetence og uafhængighed i forhold til udførelse af revisionsopgaven. Vi har vurderet, at kvaliteten af Intern Revisions arbejder er på et sådant niveau, at vi fuldt ud kan basere vores overordnede konklusion på de af Intern Revision udtrykte delkonklusioner for de områder, som Intern revision har revideret. Det er for 2013 aftalt med Intern Revision, at de væsentligst bistår os med revisionen af løn, balancen og gennemfører institutionsbesøg.

5.3 Drøftelser med ledelsen om besvigelser

I forbindelse med planlægning af vores revision har vi forespurgt ledelsen om risikoen for besvigelser (tilsigtede fejl).

Ledelsen i alle forvaltninger har over for os oplyst, at der efter dens vurdering ikke er særlig risiko for besvigelser, og at kommunen har et effektivt kontrolmiljø, der afdækker risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, herunder fejlinformation forårsaget af besvigelser. Ledelsen har oplyst, at der i enkelte mindre sager er konstateret mistanke om misbrug af kommunens midler, samt at kommunen har fulgt op herpå. Herudover har ledelsen ikke kendskab til besvigelser eller igangværende undersøgelser af formodede besvigelser. Vi skal bemærke, at vi ikke under vores revision har konstateret fejl i årsregnskabet som følge af besvigelser.

5.4 Væsentlige revisionsområder

Med udgangspunkt i vores kendskab til kommunen samt en overordnet vurdering af væsentlighed og risiko har vi identificeret de i skemaet oplistede væsentlige revisionsområder. Vi har vægtet betydningen af vores observationer på de enkelte revisionsområder ved hjælp af følgende symboler:

Symbol	Betydning
	Der er tale om graverende forhold, for eksempel i form af en sandsynlig lovovertrædelse eller en væsentlig tabsrisiko.
	Revisionsområdet vurderes som ikke betryggende, og der er behov for skærpet fokus fra ledelsen, da der er behov for væsentlige forbedringer. Afgørende/betydelige forhold, hvor vi anbefaler hurtig handling
	Revisionsområdet vurderes som mindre betryggende, og der er behov for opmærksomhed fra ledelsen, da der er usikkerhed eller behov/mulighed for forbedringer.
	Revisionsområdet vurderes som relativt betryggende, og der er alene behov for forbedringer af mindre væsentlig karakter. Øvrige anbefalinger, herunder forhold der påvirker dagligdags aktiviteter.
	Revisionsområdet har ikke givet anledning til kommentarer.

Det bemærkes, at vurderingen gælder for det samlede område, således at der for detailområder kan være forhold, der adskiller sig fra den samlede vurdering.

Nedenfor har vi opstillet regnskabet væsentlige poster og markeret dem med vores konklusioner fra revisionen.

Område	Afsnit	Observation		Rev.bem. jf. afsn.
		2012	2013	
Revisionsområder relateret til regnskabsopgørelsen				
Skatter og udligning	6.1	✓	✓	
Løn og tjenestemandspensioner	6.2	!	!	3.1.1, 3.2.2 og 3.2.3
Omkostningsdisponering og udbetalinger	6.3	!	!	3.1.2
Sociale områder med statsrefusion	6.4 + 6.5	✗	✗	Særskilt beretning
Salg af pladser og brugerbetaling	6.6	✓	✓	
Øvrige revisionsområder	6.6	✓	✓	
Omkostningsbaseret regnskab	6.7	✗	✓	
Revisionsområder som ikke er relateret til regnskabsopgørelsen				
Finans- og regnskabssystemet samt finansiel status	6.8	!	!	3.2.2
Økonomistyring og bevillingssystemet	6.9	!	✓	3.2.1
Lånoptagelse	6.10	✓	✓	
Decentrale institutioner servicebesøg/beholdningseftersyn	6.11	✓	✓	
Generelle it-kontroller	6.12	✓	✓	

Ved vores rapportering i denne beretning er der alene foretaget en overordnet beskrivelse af revisionen for de enkelte områder. Der er ikke specifikt redegjort for de revisionshandlinger, vi har foretaget under de enkelte områder. Såfremt de enkelte områder har givet anledning til revisionsbemærkninger, er disse anført i afsnit 3.

6. Redegørelse for den udførte finansielle og juridisk-kritiske revision

Ved vores rapportering i denne beretning er der alene foretaget en overordnet beskrivelse af revisionen for de enkelte områder. Der er ikke specifikt redegjort for de revisionshandlinger, vi har foretaget under de enkelte områder.

For de områder, som har givet anledning til bemærkninger, er disse anført ovenfor. Nedenfor er kortfattet omtalt revisionen på de områder, som ikke har givet anledning til revisionsbemærkninger.

6.1 Udligning, tilskud og skatter

Tilskud, udligning og skatter er stikprøvevis sammenholdt med de fra SKAT modtagne opgørelser.

6.2 Løn

Revisionen har omfattet:

1. *Revision af de interne forretningsgange og kontroller*

Revisionen har omfattet en vurdering og aftestning af de tilrettelagte kontroller på lønområdet.

2. *Sagsbehandling samt lønudbetaling*

Fra lønsystemet er udvalgt et antal lønsager for tjenestemænd, funktionærer, tjenestemandspensioner og timelønnede inden for kommunens forskellige forvaltningsområder. For de udvalgte personer er detaljeret gennemgået og sammenholdt de udbetalte lønninger, tillæg, diæter og reguleringer mv. med lønkontorets sagsakter og det fra KL modtagne kontrolmateriale i form af lønoverenskomster, lønoversigter og cirkulæreskrivelser angående konkrete afgørelser m.m.

3. *Kontrol og revision af de generelle sikkerhedsprocedurer*

Ifølge aftale har vi foretaget gennemgang af særligt udvalgte personer til sikring af korrekt aflønning til denne personkreds.

Der henvises i denne forbindelse til revisionsbemærkninger under pkt. 3.1.1, 3.2.2 og 3.2.3

6.3 Omkostningsdisponering og udbetalinger

Revisionen har omfattet en vurdering af de tilrettelagte kontroller vedrørende omkostningsdisponering og anvendelse af betalingssystemer.

Vi har foretaget test af kommunens interne kontrol vedrørende attestation og anvisning og har herudover, via udtræk fra databasen, foretaget en analyse af de rettigheder, der er tildelt de enkelte medarbejdere.

Pengeoverførsler gennem udbetalingsystemer indebærer en iboende risiko for besvigelser, idet medarbejdere med adgang til systemet kan oprette og ændre pengestrømme med personlig vinding for øje.

Til imødegåelse heraf etableres der et betryggende kontrolmiljø, som sikrer kontrol af oprettelse/ændring af betalings- og/eller ydelsesmodtager (legalitetskontrol).

Ledelsen har ansvaret for tilrettelæggelsen af hensigtsmæssige og betryggende legalitetskontroller.

Der henvises i denne forbindelse til revisionsbemærkning under pkt. 3.1.2.

Elektroniske betalingssystemer

Vi har foretaget revision af de elektroniske betalingssystemer.

6.4 Sociale udbetalingsystemer

Erklæring fra KMDs revisorer vedrørende udbetalinger gennem de sociale udbetalingsystemer er redegjort i vores beretning vedrørende udgifter, der er omfattet af statsrefusion, hvoraf det fremgår:

Af gældende regnskabs- og revisionsbekendtgørelse fremgår det, at "... kommunen skal sikre, at der foreligger en uafhængig revisorerklæring om, at det pågældende system fungerer i et edb-miljø med en tilfredsstillende system- og datasikkerhed, og at de interne kontroller i systemerne sikrer en fuldstændig og nøjagtig behandling af godkendte transaktioner..."

Vi har påset, at der foreligger sådanne erklæringer fra KMD for de edb-systemer, som kommunen har anvendt i regnskabsåret.

6.5 Sociale områder med statsrefusion

Vores revision af de sociale områder har blandt andet omfattet en gennemgang af sagsbehandlingen og refusionsanmeldelserne og er udført i overensstemmelse med ressortministeriets retningslinjer, jf. særskilt beretning herom.

6.6 Øvrige revisionsområder

Kommunens øvrige udgifter og indtægter er sammenholdt med årets budget og forudgående års regnskabstal, og større afgivelser er stikprøvevis undersøgt. Indtægterne er herudover analyseret og indgår i rotationsplan, hvor vi stikprøvevis har foretaget test af forretningsgange, interne kontroller og bilag.

6.7 Omkostningsbaseret regnskab

Københavns Kommune har valgt at aflægge årsregnskab efter såvel udgiftsbaserede (overskud 693,9 mio.kr. jf. regnskabsopgørelsen) og omkostningsbaserede principper (overskud 2.293,8 mio.kr. jf. resultatopgørelsen). Sammenhængen er beskrevet i den i regnskabet optagne omregningstabel. Den

væsentligste forskel på det udgifts- og det omkostningsbaserede regnskab relaterer sig primært til behandlingen af anlægsaktiver, som forbruges i "*produktionen*" over en periode på mere end 1 år – samt hensættelser. Målingen af aktiver og passiver er baseret på omkostningsbaserede principper, hvor til- og afgang sker i kommunens omkostningsbaserede regnskab.

Vi har foretaget test af kommunens afstemning mellem finanssystemet og øvrige brugersystemer (anlægskartotek mv.) Vi har herudover foretaget test af kommunens kontrol af, at:

- alle væsentlige anlægsaktiver, gældsposter og forpligtelser er medtaget
- alle aktiver og passiver tilhører kommunen og kan henføres til allerede gennemførte transaktioner
- alle beregninger og registreringer foretages i overensstemmelse med kommunens regnskabspraksis
- alle væsentlige regnskabsmæssige skøn, er beskrevet og dokumenteret i fornødent omfang.

6.8 Finans- og regnskabssystemet samt finansiell status

Vi har foretaget test af kommunens afstemning mellem finanssystemet og øvrige brugersystemer, herunder afstemning af fejlkonti. Vi har herudover foretaget test af kommunens kvalitetssikrede balancekonti, herunder fuldstændigheden af, at alle konti er afstemt. Vi har endelig foretaget test af kommunens afstemning af finanssystemet til årsregnskabet inkl. oversigter, samt at årsregnskabet overholder lovgivningens regler.

6.9 Økonomistyring og bevillingssystemet

Vi har foretaget gennemgang og test af, hvorvidt de udmeldte regler for budgetopfølgning er overholdt, herunder at der er indhentet behørig tillægsbevillinger, og der i forbindelse med regnskabsafslutninger er afgivet tilstrækkelige regnskabsforklaringer, hvor der er konstateret væsentlige afvigelser i forhold til budgettet.

6.10 Låneoptagelse

Vi har stikprøvevis påset, at lånebekendtgørelsens regler er overholdt.

6.11 Kasseområdet - servicebesøg

Intern Revision har i overensstemmelse med godkendt revisionsplan for 2013 foretaget serviceeftersyn inden for udvalgte forvaltningers område. De foretagne eftersyn har omfattet en vurdering af udvalgte forretningsgange og interne kontroller på følgende hovedområder:

- Kasse- og regnskabsområdet
- Indkøbsprocessen
- Kvalitetssikrings- og afstemningsprocessen
- Løn- og personaleområdet
- IT sikkerhed
- Ledelsestilsyn af afstemning af balancekonti samt løn- og personaleområdet

Ved revisionen blev der fokuseret på i alt 28 observationer under ovennævnte områder.

Den gennemførte revision har medført en række observationer, hvoraf flere er anset for væsentlige for de enkelte enheder. Der er i henhold til rapporterne udarbejdet og implementeret handlingsplaner til imødegåelse af disse forhold.

Et af fokuspunkterne er manglende funktionsadskillelse på såvel kasse- og regnskabsområdet som løn- og personaleområdet.

Vi har foretaget gennemgang og vurdering af Intern Revisions rapporter, hvilket ikke har givet anledning til yderligere revisionshandlinger.

6.12 Gennemgang af generelle it-kontroller

Generelle it-kontroller er de kontroller, som ledelsen har etableret i og omkring kommunens væsentlige it-pladformer med henblik på at opnå en velkontrolleret og sikker it-anvendelse og dermed understøtte en pålidelig databehandling i it-baserede forretningsprocesser.

Som led i revisionen af Københavns Kommune har Deloitte revideret den del af de generelle it-kontroller, som vi vurderer relevante for aflæggelse af en årsrapport, der giver et retvisende billede uden væsentlig fejlinformation, og som er i overensstemmelse med de lovgivningsmæssige krav.

Formålet har været at vurdere, om ovennævnte generelle it-kontroller er udformet og implementeret på en hensigtsmæssig måde.

Revisionen af de generelle it-kontroller har ikke omfattet en vurdering af kontrol- og sikkerhedsniveauet i de enkelte brugersystemer, herunder automatiske kontroller i de administrative processer og logiske adgangsrettigheder til udførelse af forretningsaktiviteter i brugersystemerne.

På baggrund af vores revision af de generelle it-kontroller, som vi har vurderet relevante for at understøtte revisionen af årsrapporten for Københavns Kommune, har vi ikke identificeret væsentlige svagheder.

Vi har udarbejdet en detaljeret rapport med vores observationer og anbefalinger fra den foretagne gennemgang. Rapporten er gennemgået med kommunens daglige ledelse.

KMD – Outsourcing

Københavns Kommune har outsourcet væsentlige områder af de generelle it-kontroller til KMD. Københavns Kommune har for de outsourcete områder rekvireret systemrevisionserklæring til verifikation af, at de outsourcete kontroller gennemføres betryggende for de fælles kommunale systemer. Vi har gennemgået erklæringen, og vores gennemgang heraf har ikke givet anledning til bemærkninger.

Revision af teknisk sikkerhed og relevante generelle it-kontroller hos KMD, understøttende applikationerne KØR, Vagtplan og Udbudsportalen, udført af Deloitte på vegne af kommunen, er afsluttet. I forbindelse med revisionen af de outsourcete kontroller, har vi konstateret, at kontrolmangler rapporteret i 2012 er lukket. Vi har dog i forbindelse med revisionen for 2013, identificeret enkelte nye kontrolmangler, som dog kun er gældende for Udbudsportalen og Vagtplan, og som ikke vurderes at have betydning for vores revision.

6.13 Balanceposter

Revisionen af aktiverne og passiverne i balancen har omfattet en gennemgang af opgørelsesmetoderne og dokumentationen for de omkostningsbaserede poster samt en stikprøvevis gennemgang af afstemninger og dokumentation for tilgodehavender og gældsposter.

Koncernservice har overtaget afstemningsopgaven af balancekonti for flere forvaltninger. Forvaltningerne har dog fortsat ansvaret for at overvåge og følge op på afstemningerne.

6.14 Obligatoriske oversigter til regnskabet

Vi har gennemgået de obligatoriske oversigter til regnskabet. Gennemgangen har ikke givet anledning til særlige kommentarer.

7. Redegørelse for den udførte forvaltningsrevision

7.1 Lovpligtig forvaltningsrevision

Den lovpligtige forvaltningsrevision omfatter en vurdering af, om ledelsen har etableret retningslinjer og procedurer, der sikrer, at der tages skyldige økonomiske hensyn ved kommunens forvaltning. Herunder er det vurderet, om der er disponeret i overensstemmelse med de overordnede målsætninger, således som de er udtrykt blandt andet i de vedtagne bevillinger og i budgetforudsætningerne.

Forvaltningsrevisionen udføres hovedsageligt udført som en integreret del af den løbende finansielle revision.

Vi har bl.a. baseret vores konklusion om skyldige økonomisk hensyntagen ved forvaltningen på den af kommunens Interne Revision udførte revision. Dette har omfattet gennemgang af kommunens økonomistyring og interne kontrolsystem, supplerende analyser og observationer fra den finansielle revision.

7.2 Dyberegående forvaltningsrevision

7.2.1 Analyse af forvaltningernes beregninger og rapportering af produktivitet

Intern Revision (IR) har på grundlag af et planlægningsnotat af 23. august 2013 undersøgt forvaltningernes udarbejdelse og rapportering af beregninger af produktivitet. Undersøgelsen omfatter alle syv forvaltninger.

Rapporterne redegør for IRs observationer og risikovurderinger og udgør grundlaget for, at forvaltningerne kan arbejde videre med initiativer, som kan styrke produktiviteten i den kommunale opgavevaretagelse. IR har endvidere udarbejdet et inspirationskatalog, som kan danne grundlag for at systematisere det videre arbejde med produktivitetsberegninger i de enkelte forvaltninger.

Det kan oplyses, at IRs konklusion for samtlige forvaltninger er, at der generelt er et potentiale for at forbedre arbejdet med beregninger af produktivitet, der skal understøtte, at forvaltningen af de enkelte forvaltningers aktiviteter varetages på en produktiv måde. Forvaltningerne har generelt ikke formuleret en egentlig målsætning for udarbejdelse og anvendelse af produktivitetsberegninger.

7.2.2 Styring af indkøbsområdet – Opfølgning på forvaltningsrevision for 2012

Revisionen foretog i 2013 en gennemgang og vurdering af indkøbsmuligheder og fakturahåndtering i Københavns Kommune med særskilt vægt på rutinerne i forbindelse med Netbutikken og Workflowprocesserne. Gennemgangen omfattede også reglerne i kommunens Kasse- og Regnskabsregulativ vedrørende godkendelse af indkøb, ligesom revisionen behandlede en række problemstillinger relateret til indkøbsområdet:

- Systemunderstøttelse af indkøbsrettigheder
- Systemunderstøttelse af godkendelsesfunktionen
- Placering af kontrol
- Ordregodkendelse før disponering af indkøb
- Match mellem ordre og faktura
- Tilvejebringelse af datagrundlag
- Krav til leverandører

Der er i oktober 2013 udarbejdet en status på handleplanerne, der blev igangsat efter indkøbsanalysen, hvortil der henvises. Der er fortsat en række områder, der er i proces, herunder systemunderstøttelse af en bestiller- og godkender-rolle i netbutikken, ligesom der i forbindelse med opdatering af bilag til Kasse- og Regnskabsregulativet skal vurderes, om der er et behov for at indsætte et afsnit om kontroller ved bestillingstidspunkt/ordreafgivelse. Endelig er arbejdet med ajourføring af de beløbsgrænser, der tildeles medarbejdere i Workflow samt manglende systemunderstøttelse, hvor der er krav om 2 godkender, ikke afsluttet i 2013.

Vi skal derfor fortsat anbefale Økonomiudvalget at sikre, at Økonomiforvaltningen og Koncernservice får implementeret de opstillede handlingsplaner i forudsat omfang.

7.2.3 Den økonomiske opfølgning på ydelser leveret af private dagbehandlingstilbud

Vi anførte i vores beretning for 2012 redegørelse om Intern Revisions undersøgelse af de økonomiske relationer mellem kommunen og de private dagbehandlingstilbud, som Københavns Kommune har indgået undervisningsoverenskomst med, jf. folkeskolelovens bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

Revisionen konstaterede blandt andet, at enkelte tilbud havde realiseret store regnskabsmæssige overskud i perioden 2008–2011. Overskuddene er dels anvendt til forøgelse af egenkapitalen, dels anvendt til udbyttebetalinger. I bilag til undervisningsoverenskomsten fremgår det, at eventuelle overskud skal tilgodese Københavns Kommune i form af fremtidig reduktion af taksterne. Desuden konstateres det, at taksterne i perioden 2007 til 2012 alt andet lige er steget med op til 45%.

Revisionen konkluderede tillige, at BUF ikke havde implementeret tilstrækkelige procedurer med henblik på løbende at overvåge dagbehandlingstilbuddenes overholdelse af de indgåede undervisningsoverenskomster, herunder takstfastsættelsen, og SOF ikke i tilstrækkeligt omfang løbende har fulgt op på de aftalte priser.

I BUFs og SOFs besvarelse nævnes som den grundlæggende problemstilling:

- Hvilken ret og pligt hver forvaltning har i forhold til økonomisk tilsyn og styring ud fra den grundforudsætning, at der ikke er indgået driftsoverenskomst mellem Københavns Kommune og tilbuddene.

Revisionen anbefalede, at kommunen – eventuelt med ekstern juridisk bistand – søgte at løse den grundlæggende problemstilling om rækkevidden af kommunens økonomiske tilsyn og styring af dette udgiftsområde.

Forholdet er efterfølgende blevet mindre aktuelt efter, at de faglige og økonomiske tilsyn er overgået til de centrale tilsyn, således at Københavns Kommune ikke har samme godkendelsesbeføjelser.

7.2.4 Registreringer til opfyldelse af servicelovens krav til opfølgning i børnesager – opfølgning på forvaltningsrevision fra 2012

Vi anførte i vores beretning for 2012, at:

"I slutningen af 2011 anførte medierne, at der i Københavns Kommune, Børnefamiliecenter København i vidt omfang blev foretaget urigtige registreringer af, hvorvidt der var gennemført opfølgning i sager om udsatte børn og unge i overensstemmelse med kravene hertil i lov om social service. Kernen i påstandene var, at lovens bestemmelser i en række tilfælde reelt ikke blev overholdt.

Borgerrådgiveren og Intern Revision har med udgangspunkt i en af SOF afgivet redegørelse for sagen til Socialudvalget foretaget en nærmere vurdering af redegørelsens materiale, herunder af om den heri indeholdte undersøgelse var pålidelig og robust, eller om der eventuelt var behov for yderligere undersøgelser.

SOF har i redegørelsen bl.a. konkluderet, at der ikke er belæg for at antage, at der i Børnefamiliecenter København hersker en registreringspraksis, der er udtryk for systematisk tilsigtet snyd.

Det er Borgerrådgiverens og Intern Revisions vurdering, at undersøgelsen, der danner grundlag for redegørelsen, er behæftet med en række fejl og mangler. Det er endvidere vurderingen, at undersøgelsens omfang er for snævert med hensyn til at afdække alle relevante væsentlige forhold, der øver indflydelse på omfanget af urigtige opfølgingsregistreringer ved udsatte børn og unge.

På den baggrund konkluderer Borgerrådgiveren og Intern Revision, at SOFs undersøgelse ikke er tilstrækkelig robust til at udgøre et hensigtsmæssigt grundlag for at bedømme omfanget af urigtige registreringer, samt at SOF ikke i tilstrækkelig grad har afdækket årsagerne til, at sådanne fejlagtige registreringer finder sted."

Socialforvaltningen har på baggrund af den rejste kritik foretaget fornyet undersøgelse af, hvorvidt registreringer af opfølgning i børnesager opfylder af servicelovens krav. Der er i denne forbindelse udarbejdet notat af oktober 2013, der udviser, at kravene er opfyldt i 96,1% af de i undersøgelsen omfattede sager. Intern Revision har fået forelagt notatet og har udtalt, at *resultatet af undersøgelsen giver et retvisende øjebliksbillede af registreringspraksis i den undersøgte periode*. Intern Revision påpeger dog en vis statistisk usikkerhed i opgørelsen.

Notatet er forelagt Socialudvalgsmøde den 4. december 2013.

8. Opfølgning på Revisionsudvalgets revisionsbetænkning for 2012

Kommunens revisionsregulativ bestemmer, at Borgerrepræsentationen – i henhold til § 17, stk. 4, i lov om kommunernes styrelse – nedsætter et Revisionsudvalg, som har til opgave at foretage det forberedende arbejde i forhold til Økonomiudvalgets behandling af revisors beretninger.

Økonomiudvalget forsyner Revisionsudvalget med det fornødne materiale, som primært er udvalgenes besvarelser vedrørende årsrevisionsberetningen og delberetninger.

Revisionsudvalget afgiver ifølge revisionsregulativet et udkast til betænkning over beretningen om revisionen af henholdsvis årsregnskabet eller/og delberetningerne til Økonomiudvalget.

Revisionsbetænkningen skal indeholde de bemærkninger, som behandlingen af årsregnskabet, beretningen om revisionen af henholdsvis årsregnskabet og delberetningerne samt Økonomiudvalgets og udvalgenes bemærkninger måtte give anledning til.

I betænkningen fremdrages endvidere sådanne forhold, som efter Revisionsudvalgets skøn kan være af betydning for Borgerrepræsentationen ved bedømmelsen af regnskabet og de dispositioner, der er omfattet af henholdsvis regnskabsaflæggelsen og delberetningen.

Revisionsudvalget har i revisionsbetænkningen over "*Beretninger om revisionen af Københavns Kommunes regnskab for 2012*" afgivet efterfølgende 6 bemærkninger og anbefalinger til forbedringsaktiviteter. Bemærkningerne og anbefalingerne er kort suppleret med ØKFs kommentarer, som de fremgår af indstillingen til Borgerrepræsentationens møde den 28. november 2013.

- **Tilsyn med selvejende og private botilbud**

I forlængelse af vores revisionsbemærkning nr. 3 i vores beretning for 2012, hvor det blev konkluderet, at Socialforvaltningens overordnede økonomistyring samt overvågning af tilsynsområdet kan være vanskeliggjort af en manglende systematisk indsamling samt registrering af stamdata vedrørende de enkelte tilbud. Socialforvaltningen havde således ikke etableret et fælles systematisk og konsolideret overblik over driftsmæssige og økonomiske stamdata for de enkelte tilbud.

Under henvisning til ovenstående skal Revisionsudvalget præcisere vigtigheden af, at der løbende sker en systematisk opsamling samt registrering af stamdata (styringsdata) vedrørende aftaler og leverandører herunder en effektiv tilgang til data. Dette bør iagttages ved implementeringen af nyt økonomisystem.

Økonomiforvaltningen har i denne forbindelse anført, at problemstillingen vil blive iagttaget i forbindelse med det igangværende projekt *Nyt Økonomisystem*. I forlængelse af bemærkningen, har Socialforvaltningen iværksat handleplan for afhjælpning af de kritikpunkter, der blev rejst i forbindelse med afgivelse af bemærkningen. Socialforvaltningen har foretaget opfølgning herpå, senest den 14. januar 2014. De fleste af punkterne, dog med undtagelse af systemunderstøttelsen i et nyt økonomisystem, er afklaret, og de sidste punkter forventes afklaret i løbet af 2014

- **Registreringer til opfyldelse af servicelovens krav til opfølgning i børnesager**

Det fremgår bl.a. af vores punkt 5.3 i vores beretning for 2012, at Socialforvaltningens redegørelse til Socialudvalget vedrørende registreringer af "børnesager" ikke er gennemført med udgangspunkt i et repræsentativt datamateriale. Dette har medført, at Socialforvaltningens redegørelse til Socialudvalget er behæftet med en endog meget stor usikkerhed.

ØKF deler Revisionsudvalgets vurdering af, at data, der indgår i beslutningsgrundlag m.v. bør være omfattet af en omhyggelig og systematisk kvalitetskontrol. Revisionsudvalget forudsætter, at Socialforvaltningen foranlediget af ovenstående systematisk overvejer de etablerede kvalitetssikringsrutiner i forvaltningen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 7.2.4 i nærværende beretning.

- **Den økonomiske opfølgning på ydelser leveret af private dagbehandlingstilbud**

Det fremgår bl.a. af vores punkt 5.2 i vores beretning for 2012, at der er udført revision rettet mod 3 private dagbehandlingstilbud. Formålet med revisionen har været at undersøge de økonomiske relationer mellem 8 kommuner og dagbehandlingstilbuddene med vægt på takst- og prisfastsættelse. Revisionen har konstateret, at 2 af de reviderede dagbehandlingstilbud har realiseret store regnskabsmæssige overskud i perioden 2008–2011. I bilag til undervisningsoverenskomsten fremgår det, at eventuelle overskud skal tilgodese Københavns Kommune i form af fremtidig reduktion af taksterne. Det kan konstateres, at taksterne i perioden 2007 til 2012 alt andet lige er steget med op til 45%.

ØKF deler Revisionsudvalgets vurdering af, at dagbehandlingstilbuddene fremadrettet underkastes en mere systematisk økonomisk opfølgning. De involverede forvaltninger bør tillige vurdere, hvorvidt og i hvilket omfang ovenstående forhold gør sig gældende for andre dagbehandlingstilbud.

Det skal dog i denne forbindelse tilføjes, at det faglige og økonomiske tilsyn er overgået til 5 centrale tilsyn, hvilket indskrænker kommunens indsigt i og mulighed for at påvirke institutionernes drift.

- **Styring af indkøbsområdet**

Det fremgår bl.a. af vores punkt 5.1 i vores beretning for 2012, at der er foretaget analyse af indkøbsmuligheder og faktureringshåndtering i kommunen med Netbutikken og Workflow-processerne. Analysen udviste, at indkøb og efterfølgende registrering og betaling kan varetages med udgangspunkt i 5 forskellige processer. Dette medfører dels, at risikoen for fejl øges væsentligt, da de involverede medarbejdere skal kunne håndtere flere forskellige processer, dels at de medgåede omkostninger stiger væsentligt.

Revisionsudvalget forudsatte, at der i forbindelse med implementering af et nyt økonomisystem ikke blot sker en standardisering af processerne på tværs af forvaltningerne men tillige, at antallet af processer reduceres.

ØKF har supplerende oplyst, at projekt *Nyt Økonomisystem* er igangsat, og styregruppen for projektet har besluttet, at projektet som en del af leverancerne skal identificere og beskrive, hvilke standardiseringer der vil ske for hvert procesområde, som er omfattet af det nye fælles økonomisystem. Ligeledes vil der være fokus på at få forenklet kommunens økonomistyring, således at de administrative processer forenkles og afbureaukratiseres.

Den endelige løsning må herefter implementeringen af et nyt økonomisystem. Der henvises i denne forbindelse til pkt. 7.2.2 i nærværende beretning.

- **Lønstyring**

Der er i flere tilfælde rapporteret om mangler i lønstyringen i kommunen. Det er bl.a. konstateret, at forvaltningerne ikke gennemførte væsentlige handlinger rettet mod egentlig lønstyring. Efter revisionens opfattelse har kun enkelte forvaltninger gjort sig overvejelser om, hvilke muligheder forvaltningerne har for analyse af løndata mv. I flere forvaltninger foretages der ingen lønstyring. Fokus og succeskriteriet for forvaltningerne er budgetoverholdelse. På baggrund heraf er det revisionens vurdering, at lønstyringen i såvel forvaltningerne som i kommunen som helhed kan forbedres væsentligt. Intern Revision har, baseret på en analyse af samtlige løndata fra 2011, udarbejdet et inspirationskatalog. Formålet med kataloget er at bringe eksempler på forskellige typer af analyser, der kan udarbejdes på lønområdet.

Revisionsudvalget understreger i denne forbindelse betydningen af, at der i kommunens forvaltninger etableres lønstyring og påskønner Intern Revisions udarbejdelse af et inspirationskatalog til brug for udvikling af lønstyringen i kommunen.

Økonomiforvaltningen har erklæret sig enig heri, og at forholdet vil blive inddraget i projekt *Nyt Økonomisystem*. Herudover er det anført, at der vil blive implementeret et nyt lønsystem i sommeren 2015, der i højere grad vil kunne tilfredsstille de anførte behov.

- **Socialforvaltningens aktiviteter og virksomhed**

Revisionsudvalget konstaterer, at hovedparten af de anførte forhold omfattende Københavns Kommunes økonomiske styring og forvaltning af offentlige midler er rettet mod Socialforvaltningens aktiviteter, ligesom hovedparten af de afgivne revisionsbemærkninger omfatter Socialforvaltningens virksomhed.

På dette grundlag anbefaler Revisionsudvalget, at Socialudvalget vurderer, hvorvidt Socialforvaltningens organisering og udførelse af opgaverne tilgodeser en systematisk overvågning, styring samt korrektion af kontrolniveauet i forvaltningen. I den forbindelse henleder Revisionsudvalget opmærksomheden på, at det ifølge København Kommunes Kasse- og Regnskabsregulativ er ledelsens ansvar løbende, dog mindst en gang årligt, at udarbejde risikovurderinger på relevante områder og iværksætte tiltag, der har til hensigt at forbygge og opdage såvel tilsigtede som utilsigtede fejl og mangler.

Det skal bemærkes, at Ekstern- og Intern Revision i samarbejde med Socialforvaltningen har iværksat en handleplan rettet mod udvalgte dele af Socialforvaltningens ansvarsområder: "Handleplan for sikker økonomistyring og øget kvalitet i sagsbehandlingen". Revisionsudvalget finder det meget tilfredsstillende, at en sådan handleplan er udarbejdet, og at de løbende afrapporteringer til Socialudvalget og Økonomiudvalget viser fremskridt.

Der kan i denne forbindelse henvises til pkt. 4.1 i nærværende beretning.

9. Øvrige oplysninger

9.1 Ledelsens regnskaberklæring

Som led i revisionen af vanskeligt reviderbare områder har forvaltningernes direktioner afgivet regnskaberklæring over for os for regnskabsåret.

9.2 Ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet

I henhold til internationale standarder om revision skal vi informere om forhold, som ikke er korrigeret i årsregnskabet. Denne oplysning skal gives for at sikre, at Borgerrepræsentationen er orienteret herom.

De fejl, der findes efter afslutningen af regnskabet, kan ikke rettes i regnskabet for det afsluttede år, og det er derfor naturligt, at der vil være enkelte ikke-korrigerede forhold i det endelige årsregnskab.

I forbindelse med regnskabsaflæggelsen er der konstateret følgende forhold, der ikke er indarbejdet i årsregnskabet:

	<u>Udgifts-</u> <u>baserede regnskab</u> <u>mio.kr.</u>	<u>Omkostningsbaserede</u> <u>resultatopgørelse</u> <u>mio.kr.</u>	<u>Aktiver</u> <u>mio.kr.</u>	<u>Gæld</u> <u>mio.kr.</u>	<u>Egen-</u> <u>kapital</u> <u>mio.kr.</u>
Ikke-korrigerede fejl					
Kortfristede tilgodehavender. Manglende indregning af tilgodehavende syge- og barselsrefusion for 2013	110	110	110		110
Kortfristede tilgodehavender. Regulering af refusionsopgørelse, Særligt dyre enkeltsager	17	17	17		17
Regulering af refusionsopgørelse, Boligindskudslån	<u>-1</u>	<u>-1</u>	<u>-1</u>		<u>-1</u>
Ikke korrigerede fejl	126	126	126	0	126
Før reguleringer pr. 31.12.2013	<u>694</u>	<u>2.294</u>	<u>49.020</u>	<u>7.101</u>	<u>16.863</u>
Efter reguleringer pr. 31.12.2013	<u>820</u>	<u>2.420</u>	<u>49.146</u>	<u>7.101</u>	<u>16.989</u>

ØKFs direktion har over for os skriftligt bekræftet, at effekten af foranstående ikke-korrigerede forhold enkeltvis og sammenlagt efter direktionens opfattelse er uvæsentlig for årsregnskabet som helhed.

Under hensyntagen til omfang og art af de konstaterede forhold kan vi tilslutte os denne vurdering.

9.3 Eftersyn af Borgerrepræsentationens beslutningsprotokoller og overholdelse af god bogføringsskik

Til brug for vores revision har vi gennemgået Borgerrepræsentationens og de stående udvalgs beslutningsprotokoller. Vi har endvidere undersøgt, om kommunen på alle væsentlige områder overholder god bogføringsskik, jf. Økonomi- og Indenrigsministeriets Budget- og regnskabssystem for kommuner.

9.4 Andre opgaver

Vi har efter aftale med kommunen:

Ydet rådgivning og regnskabsmæssig assistance vedrørende følgende:

- Notater i fællesskab med Intern Revision om vurdering pr. november 2013 af "*Handleplan for Sikker økonomistyring og Øget kvalitet i sagsbehandlingen*" i SOF til Socialudvalget og Økonomiudvalget
- Ekstraordinær revision i forbindelse med regulering af momsopgørelse i forbindelse med opgørelse af momsrefusion vedrørende løn til plejefamilier
- Rådgivning og udarbejdelse af notat vedrørende København Kommunes lånegaranti over for HOFOR
- Rådgivning samt udarbejdelse af notat om risikostyring i Socialforvaltningen
- Notat vedrørende *Opkrævning af udgifter til ledsagelse og støtte i ferier m.v. til borgere i sociale tilbud m.v. i Københavns Kommune*
- Rådgivning omkring tilrettelæggelse og implementering af ledelsestilsyn for ydelsesområder i Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen
- Udvidet test af Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningens ledelsestilsyn
- Notat vedrørende gensidig forsørgerpligt i forbindelse med implementeringen af kontanthjælpsreformen
- Assisteret med diverse undervisning og rådgivning på momsområdet

- Rammeaftale vedrørende rådgivning om udbuds- og it-retlige opgaver
- Deloitte har i samarbejde med Intern Revision udarbejdet et notat om en foranalyserapport vedrørende implementering af nyt økonomisystem
- Rådgivning vedrørende erhvervsservice overfor private virksomheder i kommunen
- Undersøgelse vedrørende fordeling af telefonopkald til kommunen
- Analyse af "Øv-dage" i Børne og Unge forvaltningen

Revisorloven stiller skærpede krav til revisors uafhængighed, når der afgives erklæringer for kommuner, idet disse vurderes at have en særlig offentlig interesse. Inden vi accepterer rådgivnings- og assistanceopgaver, har vi i hvert enkelt tilfælde vurderet, om den stillede opgave kan vække tvivl om vores uafhængighed.

Afgivet følgende revisionsberetninger og protokoller:

- Revisionsberetning for 2013 vedrørende sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion
- Revisionsberetning for 2013 vedrørende kommunens administration af byfornyelsesområdet

Udarbejdet specifikke revisorerklæringer og revisionspåtegninger mv., jf. bilag 1.

10. Afslutning

10.1 Erklæring

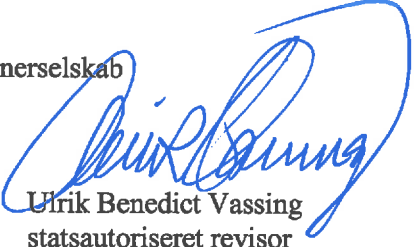
Ifølge lovgivningen skal vi erklære, at vi opfylder lovgivningens krav til uafhængighed, og at vi under revisionen har modtaget alle de oplysninger, vi har anmodet om.

København, den 11. juni 2014

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Lyng Skovgaard
statsautoriseret revisor

Ulrik Benedict Vassing
statsautoriseret revisor

Bilag 1 Oversigt over de i årets løb afgivne revisorerklæringer og revisionspåtegninger mv.

Vi har siden afgivelse af vores beretning for 2012 afgivet følgende revisorerklæringer om på tilskudsregnskaber mv.:

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, BIF

- Erklæring om forretningsgange og registreringssystemer vedr. projekt Ny i job og uddannelse, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2014
- Forsøg for nyledige, der er visiteret til fleksjob (Fleksværket), for perioden 01.05.2011 til 31.03.2013
- Jobrotation til særlige grupper med videregående uddannelse, for perioden 01.01.2013 til 01.04.2014
- Opkvalificerende læse-, skrive- og regnekurser (FVU), for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012
- Projekt Fritidsjobsindsats, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Pulje til støtte af etablering af rehabiliteringsteam, for perioden 27.11.2012 til 01.07.2013
- Spark døren ind, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Virksomhedsrettet aktivering for langtidsledige over 50 år, for perioden 01.08.2011 til 31.12.2012
- LBR konference om erhverv og vækst, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- LBR ungekampagneindsats, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- LBR Handicapkonference, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- LBR konference om overledighed, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Sammen på arbejde, for perioden 01.10.2012 til 31.03.2014
- STAFF Virksomhedskonsulenter vedrørende unge med særlige behov, for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012

Børne- og Ungdomsforvaltningen, BUF

- Talentudvikling ved Københavns Kommunes Musikskole, for perioden 01.08.2009 til 31.01.2010
- Tilskud til drift af Københavns Kommunes Musikskoles MGK-afdeling, for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012
- Tilskud til drift af Musikskolen, for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012
- Faglighed i bevægelse, for perioden 01.03.2012 til 01.03.2013
- Fraværspuljen, for perioden 01.04.2012 til 31.08.2013
- Trækningsret til digitale læremidler, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Udgifter til skoleydelse for elever i Erhvervsgrunduddannelse (EGU-opgørelsen), for perioden 01.12.2010 til 30.11.2011

- Sådan høster man de ledelsesmæssige og faglige frugter i klynge- og områdeledelse, for perioden 01.01.2011 til 31.12.2013

Med statstilskud

- Plads til flere piger, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013

Kultur- og Fritidsforvaltningen, KFF

- VÆGGEN en højteknologisk, interaktiv formidling af København som nutidig og historisk storby, for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012
- Etablering af elevator på Lundehusskolen, for perioden 15.08.2011 til 15.08.2013
- Tilgængelighedsforbedringer i ombygningsprojekt Frederikssundsvejens skole, for perioden 15.08.2011 til 15.08.2013
- Erhvervs PhD - Sissel Olander, for perioden 16.08.2010 til 15.08.2013
- Børneteaterrefusion, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Bispebjerg Kapel til Dansehus for Børn og Unge, for perioden 01.06.2010 til 01.11.2013
- Minipartnerskaber, for perioden 01.08.2010 til 31.07.2013
- Copenhagen Songwriter festival, for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012
- Det legende medborgercenter - Bispebjerg, for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012
- Husum medborgercenter - Biblioteket ud af huset, for perioden 01.01.2011 til 31.12.2012

Socialforvaltningen, SOF

- Job og vidensformidling for mennesker med psykiske handicap (ViVil), for perioden 01.02.2011 til 31.10.2012
- Ny Praksis, for perioden 01.04.2011 til 31.03.2013
- Etablering af sanseplads foran Institutet for blinde og svagsynede, for perioden 01.01.2012 til 17.12.2013

Med statstilskud

- 20 Vinterovernatningspladser på Sundholm, for perioden 01.12.2012 til 31.03.2013
- 32 Nødovernatningspladser på Sundholm, for perioden 01.01.2011 til 31.12.2012
- 4 botilbud på bocenteret Lindegården til personer med både sindslidelse og et omfattende misbrug, for perioden 01.09.2010 til 31.08.2011
- Afprøvning af udredningsværktøj for børn og unge med Handicap, for perioden 01.07.2012 til 15.01.2013
- Anonym ambulat behandling, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Anvendelse af kognitive behandlingsprogrammer i de sikrede afdelinger og tilknyttede åbne afdelinger, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Brobygningsprojekt mellem thailandske prostituerede og lokalforvaltningen, for perioden 01.10.2006 til 30.09.2007
- Brobygningsprojekt mellem thailandske prostituerede og lokalforvaltningen, for perioden 01.10.2007 til 30.09.2008

- Brobygningsprojekt mellem thailandske prostituerede og lokalforvaltningen, for perioden 01.10.2008 til 30.09.2009
- Brobygningsprojekt mellem thailandske prostituerede og lokalforvaltningen, for perioden 01.10.2009 til 30.09.2010
- Brobygningsprojekt mellem thailandske prostituerede og lokalforvaltningen, for perioden 01.10.2010 til 30.09.2011
- Brug stemmen, for perioden 20.09.2013 til 01.12.2013
- Center for narkotika indsats SVOB-projektet (Gadejuristen), for perioden 01.12.2008 til 31.12.2009
- Clean House, for perioden 01.01.2010 til 31.03.2010
- Etablering af børnehuset i region hovedstaden, for perioden 01.04.2013 til 31.12.2013
- Exit Prostitution, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Forankring af retssikkerhedsprojektet og SKP-ordningen for hjemløse og udbredelse til alle lokal- og rådgivningscentre, for perioden 01.11.2005 til 28.02.2007
- Forankring af retssikkerhedsprojektet og SKP-ordningen for hjemløse og udbredelse til alle lokal- og rådgivningscentre, for perioden 01.03.2007 til 28.02.2008
- Forankring af retssikkerhedsprojektet og SKP-ordningen for hjemløse og udbredelse til alle lokal- og rådgivningscentre, for perioden 01.03.2008 til 28.02.2009
- Forankring af retssikkerhedsprojektet og SKP-ordningen for hjemløse og udbredelse til alle lokal- og rådgivningscentre, for perioden 01.03.2009 til 28.02.2010
- Forbehandling af misbrug for de unge anbragt på de sikrede institutioner, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Forebyggelseskommuner 1162.0006.01, for perioden 01.01.2011 til 31.12.2013
- Forebyggelseskommuner 8382.0011.02, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Fra jord til bord, for perioden 02.12.2012 til 01.12.2013
- Gadeplansvirksomhed - et socialøkonomisk virksomhedsprojekt, for perioden 01.07.2012 til 30.06.2013
- Hjemløsestrategien, for perioden 01.01.2013 til 31.08.2013
- Hjemløsestrategien (2. del), for perioden 01.09.2013 til 31.12.2013
- Kollegielignende boliger til unge psykisk syge , for perioden 01.11.2009 til 31.10.2010
- Kollegielignende boliger til unge psykisk syge , for perioden 01.11.2010 til 31.10.2011
- Mobilityinstruktøruddannelsen, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Netværk og samtalegrupper , for perioden 01.06.2011 til 01.04.2013
- Ny start 4 udsatte boligområder, for perioden 01.10.2012 til 30.09.2013
- Pleje kollektiv til ældre selvhjulpne stofmisbrugere, for perioden 01.01.2011 til 31.12.2011
- Plejehjemslignende tilbud til yngre alkoholmente, for perioden 01.01.2007 til 30.11.2007
- Plejehjemslignende tilbud til yngre alkoholmente, for perioden 01.10.2007 til 30.11.2008
- Plejehjemslignende tilbud til yngre alkoholmente, for perioden 01.10.2008 til 30.11.2009
- Plejehjemslignende tilbud til yngre alkoholmente, for perioden 01.10.2009 til 30.11.2010

- Plejekollektiv til ældre selvhjulpne stofmisbrugere , for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012
- Projekt Særtog, for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012
- Samværs- og aktivitetssted for psykisk syge i Vanløse (Pinta) , for perioden 01.11.2008 til 31.10.2009
- Samværs- og aktivitetssted for psykisk syge i Vanløse (Pinta) , for perioden 01.11.2009 til 31.10.2010
- Styrkede kompetencer hos de instanser, der møder de kriminelle børn og unge, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Styret uddannelsesindsats på sikrede institutioner, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Støtte til børn og unge på døgninstitutioner, for perioden 01.11.2012 til 31.08.2013
- Særforanstaltninger, udvikling af metoder og effektmålingsværktøj, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Særtog til uddannelse og beskæftigelse, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Særtog til uddannelse og beskæftigelse, for perioden 01.01.2011 til 31.12.2011
- Tilbud til hash- og kokainmisbruger, for perioden 01.03.2009 til 28.02.2010
- Tilbud til hash- og kokainmisbruger, for perioden 01.03.2010 til 31.12.2010
- Udbredelse af erfaringer forsøg med fritidspas (Fængsel) , for perioden 01.10.2010 til 01.10.2012
- Udsatte teams - Københavns Kommune - socialt udsatte med ophold eller bolig på Christiania, for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012
- Udvidelse af åbningstid ved Kirkens Korshærs Kontaktcenter, 01.01.2008
- Udvidelse af åbningstid ved Kirkens Korshærs Kontaktcenter, 01.01.2009
- Takstberegning for 2014 for §§109 og 110 institutioner
- Særlig takstberegning for §§ 109 og 110 selvejende/private institutioner med overenskomst med Københavns Kommune for perioden 2010-2013

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, SUF

- Efteruddannelse og kompetanceudvikling for medarbejdere på specialinstitutioner for ældre mennesker med synshandicap ., 01.01.2008
- Gamle mænd knirker . aktive mænd virker, 15.06.2012
- Mænd og kommunal kræftrehabilitering (udbetalingsblanket), 01.12.2013
- Plads til forskellighed, 01.01.2008
- Sund fælles puls i bystævneparken, 01.09.2010
- Tværfagligt samarbejde - Bedre måltidsservice, 01.01.2009

Teknik- og Miljøforvaltningen, TMF

- Kommunens indberetning til Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters Informations. og forvaltningssystem (BOSSINF-STB), for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012

- Bynet 2018; Udarbejdelse af projektforslag, hovedprojekt og anlæg i forhold til at sikre bedre fremkommelighed på og omkring Flintholmstation, for perioden 01.06.2013 til 31.03.2014
- Citylogistik service, for perioden 01.06.2011 til 01.04.2013
- InterReg URBACT II City og Copenhagen, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Cykelby uden bryggerampen, for perioden 01.01.2010 til 18.03.2013
- Cykelpendlerruter i Hovedsatsområdet . Albertslundruten (CP09C/09.269F), for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012
- Cykelpendlerruter i Hovedstadsområdet . Albertslundruten (CP09C/09.269A), for perioden 01.07.2010 til 30.05.2013
- Driftssikring kollegier, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Indberetning af kommunale bruttodriftsindtægter og bruttodriftsomkostninger vedr. betalingsparkering, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013

Med statstilskud

- Etnisk Erhvervsfremme i Københavns kommune 2012, for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012

Økonomiforvaltningen, ØKF

- Refusionsberettigede enhedstimer der er anvendt til uddannelse af frivillige i det kommunale redningsberedskab, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Indberetning om uddelinger og vederlag fra vand-/spildevandsforsyning, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013
- Indberetningsskema til brug for tilbagebetaling af grundskyld, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013

Med statstilskud

- Fremskudt iværksætter og erhvervsfremme i de udsatte boligområder, for perioden 01.01.2012 til 31.12.2012
- Fremskudt iværksætter og erhvervsfremme i de udsatte boligområder, for perioden 01.01.2013 til 31.12.2013

Tilknyttede enheder

I forbindelse med revisionen af kommunen er vi i henhold til separate aftaler med de enkelte enheder valgt som revisor for følgende:

- Metroselskabet I/S
- By og Havn I/S
- Thorvaldsens Museum
- Københavns Bymuseum

Bilag 2 Revisionens formål, udførelse og omfang samt ansvarsfordeling

Revisionens formål og omfang

Revisionens formål er at styrke årsregnskabet troværdighed, og det er vores ansvar at undersøge, om regnskabet er uden væsentlige fejl eller mangler, og om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, herunder at foretage kritisk gennemgang af kommunens regnskabsføring og de i forbindelse hermed etablerede kontrolforanstaltninger.

Revisionen af årsregnskabet er planlagt og udført i overensstemmelse med de internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning, samt god offentlig revisionsetik, jf. lov om kommunernes styrelse og kommunens revisionsregulativ.

På baggrund heraf har vi foretaget en systematisk risikovurdering, således at hovedvægten er lagt på de poster i årsregnskabet, og de dele af kommunens regnskabs- og rapporteringssystemer samt øvrige forretningsgange, hvor risikoen for væsentlige fejl er størst. Revisionen sigter således ikke mod at opdage eller rette uvæsentlige fejl, som ikke medfører en ændret helhedsvurdering af årsregnskabet.

Som grundlag for vores risikovurdering har vi indhentet informationer om blandt andet følgende forhold:

- Relevant lovgivning og andre eksterne forhold
- Aktiviteter og anvendt regnskabspraksis
- Mål, strategier og tilhørende forretningsrisici
- Forretningsgange og kommunens interne kontrolsystem
- Administrativ organisation, kapacitet og kompetence.

Revisionen udføres primært ved test af de kontroller, som kommunen selv har tilrettelagt med henblik på at imødegå væsentlige fejl og mangler. De testede kontroller omfatter såvel organisatoriske som elektroniske og manuelle kontroller. Vi har således gennemgået it-anvendelsen under hensyntagen til dennes betydning for kommunens årsregnskab.

Derudover har revisionen omfattet regnskabsanalytisk revision, samt vurdering af de afgivne forklaringer på væsentlige afvigelser mellem bevilling og forbrug.

Revisionen har således kun omfattet en gennemgang af bilag og transaktioner i det omfang, vi har fundet det nødvendigt - eller i det omfang særlige regler foreskriver dette.

Væsentlige fejl i årsregnskabet kan skyldes såvel utilsigtede som tilsigtede handlinger eller undladelser. Muligheden for at hindre væsentlige fejl, herunder besvigelser og uregelmæssigheder, beror først og fremmest på, om der ved tilrettelæggelsen af registreringssystemer og forretningsgange sikres en betryggende intern kontrol.

Under revisionen har vi med den fornødne professionelle skepsis haft opmærksomheden henledt på forhold, der kunne tyde på besvigelser og andre uregelmæssigheder. Vi har i forbindelse med revisionen drøftet:

- ledelsens vurdering af risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlige fejl som følge af besvigelser,
- ledelsens vurdering af de regnskabs- og kontrolsystemer ledelsen har indført for at imødegå sådanne risici samt
- ledelsens kendskab til eventuelle konstaterede eller igangværende undersøgelser om besvigelser

Fejl i årsregnskabet, der er en følge af besvigelser og uregelmæssigheder, vil ikke nødvendigvis blive opdaget under revisionen, da fejl af denne karakter sædvanligvis tilsløres eller holdes skjult. Hvis vi konstaterer forhold, der giver formodning herom, vil vi efter nærmere aftale med kommunens ledelse foretage yderligere undersøgelser med henblik på at få afkræftet eller bekræftet formodningens rigtighed.

Revisionens udførelse

Vi har udført revisionen i årets løb og i forbindelse med årsafslutningen. Revisionen er ikke afsluttet, før vi har forsynet årsregnskabet med revisionspåtegning.

Omfanget af vores arbejde er fastlagt ud fra vores samlede vurdering af væsentlighed og risiko for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet.

Revisionen er udført ved, at vi på stikprøvebasis har indhentet dokumentation for - eller på anden måde har overbevist os om - regnskabsmaterialets rigtighed, ligesom vi ved stikprøver har dannet os overbevisning om, at kasse- og regnskabsregulativets bestemmelser om anvisnings-, attestations- og betalingsprocedurer er overholdt.

Vi har sammenholdt bevillingsregnskabet med de af Borgerrepræsentationen givne bevillinger og til lægsbevillinger og har ved væsentlige afvigelser gennemgået den pågældende institutions eller forvaltnings regnskabsmæssige forklaringer på afvigelsen.

Ved revisionen har vi overbevist os om, at de i den finansielle status opførte aktiver er til stede, at de tilhører kommunen, og at de er værdiansat i overensstemmelse med gældende praksis for kommuner.

Vi har desuden vurderet, om samtlige gældsforpligtelser, der påhviler kommunen, er medtaget og målt forsvarligt, samt at regnskabsposterne er periodiseret og korrekt præsenteret i regnskabet.

Vi har undersøgt, om alle væsentlige begivenheder indtil datoen for revisionspåtegningen er korrekt medtaget i årsregnskabet.

I forbindelse med revisionen af årsregnskabet har vi i overensstemmelse med god revisionsskik med kommunens daglige ledelse drøftet en række oplysninger inden for særligt vanskeligt reviderbare områder. Dette kan omfatte oplysninger om eventualforpligtelser i form af garantistillelser, retssager samt besvigelser, begivenheder efter balancedagen samt regnskabsposter, hvortil der knytter sig særlig risiko eller usikkerhed.

Vi har foretaget en helhedsvurdering af årsregnskabet, herunder hvorvidt det under iagttagelse af den gældende regnskabskik for kommuner giver tilstrækkelig information.

Revisors rapportering

Som afslutning på revisionen vil vi forsyne årsregnskabet med en revisionspåtegning. Når der er tale om en revisionspåtegning uden forbehold og supplerende oplysninger, er denne udtryk for,

- at årsregnskabet er aflagt og revideret i overensstemmelse med lovgivningens krav til regnskabsaflæggelsen
- at årsregnskabet giver et retvisende billede af kommunens aktiver, passiver og finansielle stilling samt af resultatet af kommunens aktiviteter
- at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Borgerrepræsentationens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

I tilslutning til revisionens afslutning har vi afgivet en revisionsberetning til årsregnskabet, hvori vi i hovedtræk har redegjort for væsentlige regnskabs- og revisionsmæssige forhold samt udførte revisionsarbejder og konklusionerne herpå. Såfremt vi i forbindelse med revisionen af årsregnskabet har fået forelagt interne specifikationer, rapporter eller lignende, som efter vores opfattelse er nødvendige for stillingtagen til årsregnskabet, vil vi gøre opmærksom herpå i revisionsberetningen.

Herudover har vi i årets løb afgivet revisionsberetninger, når vi har udført revisionsarbejder, der har kunnet danne grundlag for selvstændige konklusioner, eller når vi i øvrigt har anset det for påkrævet.

Såfremt vi i forbindelse med revisionen har konstateret svagheder, mangler eller uhensigtsmæssigheder i kommunens regnskabs- og registreringssystemer samt øvrige forretningsgange mv., vil dette

blive meddelt kommunens daglige ledelse med vores forslag til afhjælpning heraf. Såfremt der er tale om væsentlige mangler, eller vi i øvrigt finder det påkrævet, vil forholdet tillige blive indført i revisionsberetningen. Vi skal for en ordens skyld bemærke, at revisionen af årsregnskabet ikke er tilrettelagt med henblik på at afdække samtlige svagheder, mangler eller uhensigtsmæssigheder, der måtte forekomme i kommunens regnskabs- og registreringssystemer mv.

Bliver vi under revisionen bekendt med forhold, der giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar, skal vi i henhold til lovgivningen give supplerende oplysninger herom i revisionspåtegningen. Der skal altid gives oplysninger om overtrædelse af:

- straffelovens kapitel 28 samt skatte-, afgifts- og tilskudslovgivningen,
- lovgivningen om regnskabsaflæggelse, herunder om bogføring og opbevaring af regnskabsmateriale.

Vi skal for god ordens skyld gøre opmærksom på, at revisionsberetningen skal fremsendes til Borgerrepræsentationen senest 7 dage efter, at forvaltningen har modtaget revisionsberetningen fra revisor.

Vi er som revisorer underlagt tavshedspligt, og dette indebærer, at vi ikke må videregive fortrolige oplysninger, som vi får kendskab til i forbindelse med revisionen. Denne tavshedspligt omfatter dog ikke oplysninger, som kræves efter gældende lov, domstols- eller voldgiftsavgørelse eller af tilsynsmyndigheder, eller hvor det med rette anses for nødvendigt for at kunne beskytte egne lovlige interesser.

Medmindre anden aftale foreligger, kommunikerer vi elektronisk med kommunen, når dette er hensigtsmæssigt. Kommunikation via internettet indebærer risiko for, at fortrolig information læses af andre end dem, informationen er tiltænkt. Vi påtager os derfor intet ansvar for skader, der måtte opstå som følge af anvendelsen af kommunikation via internettet, ligesom vi ikke vil gøre tilsvarende ansvar gældende over for kommunen.

Ansvarsfordeling

Revisionen bygger, ifølge lovgivningen, på følgende fordeling af ansvar for årsregnskabet mellem kommunens ledelse og revisor:

Ledelsens ansvar

Det er ledelsens ansvar, at kommunens bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på betryggende måde blandt andet ved etablering af et pålideligt internt kontrolsystem, at kommunens bogføring og formueforvaltning kontrolleres på en tilfredsstillende måde, samt at det nødvendige grundlag for revision er til stede.

Det er endvidere ledelsens ansvar, at det gennem hensigtsmæssige forretningsgange samt registrerings- og kontrolsystemer sikres, at tilsigtede og utilsigtede fejl så vidt muligt forebygges samt opdages og korrigeres.

Ledelse har endvidere ansvar for, at der hvert år udarbejdes et årsregnskab, der opfylder lovgivningens bestemmelser. Det er ligeledes ledelsens ansvar, at revisor har adgang til samtlige de oplysninger, som revisor anser for nødvendige til løsning af revisionsopgaven.

Revisors ansvar

Det er revisors ansvar at kontrollere, at det udarbejdede årsregnskab opfylder lovgivningens regnskabsbestemmelser samt relevante regnskabsstandarder, og herunder vurdere den anvendte regnskabspraksis samt de af ledelsen afgivne oplysninger og udførte regnskabsmæssige skøn. Det er endvidere vores ansvar at kontrollere, at årsregnskabet ikke indeholder væsentlige fejl.

Ifølge revisorloven er revisor offentlighedens tillidsrepræsentant i forbindelse med afgivelse af erklæringer, der kræves i henhold til lovgivningen, eller ikke udelukkende er bestemt til hvergivers eget brug. Dette indebærer, at vi i forbindelse med erklæringsafgivelsen også skal varetage hensynet til andre regnskabsbrugere end Borgerrepræsentationen

I det omfang vi efter aftale med kommunens ledelse yder rådgivning og assistance, har vi som rådgivere et selvstændigt ansvar herfor.

Revisors dokumentationsmateriale

Arbejdsrapporter og anden dokumentation, herunder såvel elektroniske som fysiske arbejdsrapporter, der tilvejebringes som led i revisionen, tilhører alene Deloitte. I henhold til gældende praksis kan sådan dokumentation makuleres eller slettes efter 5 år, medmindre vi anser dokumentationen for at være af fortsat betydning for revisionen.

Findes det hensigtsmæssigt at udlevere materiale eller filer til kommunen, sker dette under forudsætning af, at kommunen alene anvender materialet til eget brug og ikke videregiver dette til tredjemand.

Vi påtager os intet ansvar for kommunens eventuelle egen anvendelse af det udleverede materiale, medmindre der indgås særskilt skriftlig aftale om vores assistance med bearbejdning af materialet samt vores ansvar i forbindelse hermed.

Kvalitetssikring af den udførte revision

Ifølge revisorloven er vi underlagt regler om kvalitetskontrol, der udføres af et Revisortilsyn, som er nedsat af Erhvervsstyrelsen. Revisortilsynet udpeger de personer, der forestår kvalitetskontrollen.

Dette medfører, at vores arbejdsdokumentation, herunder også for revisionen af kommunen, stikprøvevis kan blive udvalgt til kvalitetskontrol.

Medlemmer af Revisortilsynet og de personer, der forestår kvalitetskontrollen, er underlagt tavshedspligt.

Rådgivnings-, assistance- og øvrige opgaver

Hvis der træffes særlige aftaler om afgivelse af særlige erklæringer eller lignende, vil dette blive omtalt i revisionsprotokollen.

Når vi udfører rådgivnings- og assistanceopgaver, vil vi vurdere, om vi opfylder uafhængighedsbestemmelserne i revisorloven.

Ifølge revisorloven er kommunen klassificeret som en virksomhed af særlig offentlig interesse. Som følge heraf stiller revisorloven krav til både revisors og revisionsfirmaets uafhængighed, når der afgives erklæringer. Inden vi accepterer øvrige rådgivnings- og assistanceopgaver, vil vi i hvert enkelt tilfælde vurdere, om den stillede opgave kan vække tvivl om vores uafhængighed. Rådgivnings- og assistanceopgaver aftales særskilt i hvert enkelt tilfælde.